

Vietnami sõja mürk

Tartu ülikooli teadlased sõidavad peagi Vietnami, et hakata uurima ameeriklaste poolt Vietnami sõjas massiliselt kasutatud Agent Orange'i mõju kohalike elanike tervisele. lk 2-3

Martin Lazarev leiutas šiki disainiga ID-kaardi lugeja, mis kaalub vaid kaheksa grammi. lk 5

Saamatud omanikud

Laulasmaal naist ja väike-last rünnanud koerte juhtum räägib loomapidajate kultuuritusest. lk 4

Kilomeetri jagu fotosid Komimaalt

Peeter Laurits pil-distab ERM-ile viis 200 meetri laiust seinapanoraami Komimaa küla-elust ja metsikust loodusest. lk 14

21.05

Rakvere
KLASSIKALINE
SEAPRAAD

309 /kg
Tavahind 4.59

Üks mure vähem!

PRISMA

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 98 | TEISIPÄEV, 21. MAI 2013

ajaleht.epl.ee

COFRA
Stone
tööjakk

art V060-01

48.- €

COFRA
Carpenter
riipptaskutega
püksid

art V064-01

52.- €

COFRA
Caravaggio
turvakingad
S3 SRC

art 20140

70.- €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.08.2013 või kuni kaup on jätkub!

TAMREX

AVASIME
29. APRILLIL
KAUPLUSE
PAIDES
Pikk tn 2

TAMREXIS PARIM
TÖÖRIIETE JA
TÖÖJALANÕUDE
VALIK

COFRA[®]
BORN TO WORK

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN

Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU

Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU

Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE

Pikk 2

VILJANDI

Riia mnt 42a

JÕHVI

Tartu mnt 30

VÕRU

Piiri 2

VALGA

Vabaduse 39

NARVA

Tallinna mnt 19c

HAAPSALE

Ehitajate tee 2a

PAIDE

Pikk 2

JUHTKIRI

Koer nagu tulirelv

Nädalavahetusel pälvis palju tähelepanu Facebookist tavameediasse imbinud juhtum, kus Laulasmaa rannas ründasid kaks suurt koera väikest last ja teda kaitsma läinud ema. Mõlemad said vigastusi.

Laulasmaa verine juhtum (ja mitte üksnes see juhtum) näitab, kui ebaadekvaatselt hindavad mõned koeraomanikud oma lemmikute võimalikku ohtlikkust. Rahustamised stiilis „ta ju ei tee midagi” on muutunud lõputult lamedaks, sest koera käitumine peremehe või perenaisega on teistsugune kui võõrastega. Ja paraku kipuvad kasvatamata koerad lõpuks ohustama ka pererahvast ennast, juhtub sedagi.

Tihti peale soovitaksegi endale koera, kes oleks tugev, kui vaja, siis agressiivne ja pakuks kaitset. Koera (ja ka peremehe) puuduliku koolitamise puhul kipub sedasorti kaitse muutuma aga ohuks kogu ülejäänud ühiskonnale. Õigus olla avalikus ruumis turvaliselt on esmane, õigus lubada endale lemmiklooma tuleb alles pärast seda.

Suur ja agressiivne koer, eriti kui ta on koolitamata, võib olla sama ohtlik kui tulirelv. Ehk isegi ohtlikum. Relva raud liigub sinna, kuhu omanik ta suunab, ülekäte läinud loom aga tegutseb omatahtsi. Eestis ei jagata tulirelvi inimestele, kes pole läbinud põhjalikku koolitust klassiruumis ja lasketiirus, koertega on asi tunduvalt anarhilisem. Koolitus on valikuline.

Riskidest

Suur ja agressiivne koer võib olla ümberkaudsetele sama ohtlik kui tulirelv.

tugevasti tõstmist. See on pikk tee, kuid ka kõige pikem teekond algab esimestest sammudest. Lemmikloomade kasvatuskultuur on meil Lääne-Euroopast ikka veel tublisti maas. Kuid nagu kunagi tundus võimatu, et ka Eesti koeraomanikud hakkavad oma penide järelt kakat korjama, võime me muudeski aspektides läänelikumaks muutuda.

See ei juhtu iseenesest, vaid siis, kui tõuühingud, koertekoolid, omavalitsused, politsei ja südametunnistusega lemmikloomapidajad oskavad ise käituda ja nõuavad seda oskust ka teistelt. Seda võiks võrrelda Eesti liikluskultuuri parandamisega – hädasid on veel palju, kuid liiklusohvraid on siiski tänapäeval mitu korda vähem kui kahekümne aasta eest. Siin ei ole ühte vastust, kuidas ohutu lemmikloomapidamiseni jõuda – neid on mitu. Oluline on ka see, et ohtlike koerte riski maandamisel ei tehtaks põrguks ka koeraomanike elu, kelle lemmikud on kasvatatud ja ümbruskonnale ohutud. **•**

REPLIIK

Kõrgem hind, suurem palk

Kuigi pealiskaudselt vaadates võivad madalad hinnad lummavad olla, ei ole selles, et ettevõtjad hindu langetavad, midagi head. Lihtsustatult, kas teate mõnd odavat heaoluriiki? Vastus on ei. Enamasti eeldab odav hind odavat tööd. Odav töö omakorda väiksemat palka. Väikest palka ei tohiks aga ükski asjatundja endale soovida, sest parafraseerides Tammsaaret: ainult diletandid töötavad tegemise rõõmust, professionaalid küsivad oma töö eest alati tasu. Või teistpidi, üliodavaid tooteid ostes maksab endalt küsida: kelle palga arvelt see soodustus tuleb – kas müüja, põllumehe, õmbleja, ehitaja, kaevuri või inseneri? **• Harry Tuul**

Lk 10: Kalev Härk: väikelinnades tuleb hakata tühjaksjäänud maju lammutama.

U

UUDISED

LÕUGAS LAHKUB

Tallinna transpordiameti liikluskorralduse osakonna endine juhataja Vello Lõugas esitas eile lahkumisavalduse. Ameti juhataja Andres Harjo ütles, et avaldus on rahuldatud. **Delfi**

UUED PASSID

Politsei- ja piirivalveamet hakkab 2014. aasta algusest väljastama uute turvaelementidega passe, on sõlmitud leping kuni 1,35 miljoni uue passiplangi ostmiseks. **Delfi**

Eestlased lähevad Vietnami sõja mürgi mõju uurima

Sellel 2012. aastal tehtud fotol istub 12-aastane Chu Thanh Nhan Vietnami Danangi taastuskeskuses, kus on puudega lapsed. Keskuse direktori sõnul on lapsed haigestunud seetõttu, et vanemad on kunagi kokku puutunud dioksiiniga.

Foto: AP / Scanpix

Dioksiini mõju on küll varem uuritud, kuid mitte sellisel tasemel, nagu Eesti teadlased teevad.

Piia Puuraid
 piia.puuraid@epl.ee

Tartu ülikoolis valmib projekt, mis viib ülikooli teadlased Vietnami, et uurida mürgise tootmisjärgi dioksiini mõju inimesele. Mürgine tootmisjärg dioksiin sattus maapinda, kui Ameerika Ühendriikide sõdurid Vietnami sõja ajal taimemürkidega puulehti hävitasid, et vietnamlased end varjata ei saaks.

Vietnami Punase Risti andmetel on dioksiinide tõttu sandistatud või teovõimetud üle kolme miljoni vietnamlase. Arvatakse, et dioksiinide toksiline mõju kandub üle ka kolmandale põlvkonnale pärast sõda.

Võiks tappa kõik inimesed

See kogus dioksiini, mis Vietnami pinnases arvatakse olevat, on piisav, et tappa kõik maailma inimesed, ütles Tartu ülikooli füsioloogilise genoomika professor Sulev Kõks.

Hetkel on projekt veel kirjutamisjärgus, kuid Kõks teab kindlalt, et Vietnami minek ootab varsti ees.

„Kuna me seal tegutseme, siis see oli üks teema, millega Vietnami kolleegid meie poole pöördusid, et me aitaks neil seda uurida,” selgitas Kõks projekti tagamaid. Projekti eesmärk on välja selgitada, milline on seos keskkonnas leiduva dioksiini ja inimeste haigestumiste vahel. „Vietnami on väga palju inimesi, kes on dioksiiniga kokku puutunud, ning seetõttu on see hea koht, kust alustada,” rääkis Kõks.

„Kuid me peame kõigepealt välja selgitama populatsiooni, keda me uurima hakkame,” lisas ta. Vajalikud arvutused ja ajakava on koostatud ning hetkeseisuga läheb Vietnami kohale kuni viis Eesti teadlast, kes hakkavad koostöös kohalike teadlastega inimestelt vereproove koguma.

„Armeed me sinna ei saada, aga kindel on, et projekt kestab umbes kuus aastat ning nõuab eestlaste pidevat kohal käimist,” lausub Kõks. Selleks, et uurimistulemustele toetudes saaks vettpidavaid järeldusi teha, tuleb vereproov võtta sadadelt inimestelt. „Vereproove analüüsides saab teada, kuidas dioksiin inimesele mõjub,” selgitas Kõks. Praegu see veel täpselt kindel ei ole. Arvatakse, et dioksiin tekitab väärarenguid, sün-

Kohale läheb kuni viis Eesti teadlast, kes hakkavad vereproove koguma.

MIS SEE ON

Ohtlik dioksiin

Dioksiin on looduslikes tingimustes väga püsiv ja jõuab toiduahelasse nii taimse kui ka loomse toidu kaudu.

USA keskkonnakaitse agentuuri andmeil on suurimad dioksiini allikad:

- põletusseadmed, sh olmejäätmete põletus
- metalli(maagi) sulatamine
- rafineerimine
- keemiatööstus
- looduslikud allikad

Vietnami sõjas kasutati taimestiku hävitamiseks Agent Orange’it, mille koostisesse kuulus kõige ohtlikum kantserogeenne dioksiiniühend 2,3,7,8-tetraklorodibenso-p-dioksiin. Arvutuste järgi pihustati aastatel 1962–1970 Agent Orange’it Vietnami kohal alla rohkem kui 43 miljonit liitrit.

Allikad: USA keskkonnakaitse agentuur, Punane Rist

nidefekte või ka vähki. „Selle ümber on hästi palju spekulatsioone, arvata võivad kõik midagi,” rääkis ta. Sellegipoolest on dioksiin Kõksi hinnangul üks olulisemaid mürke.

Globaalne küsimus

Kõks rõhutab, et kuigi Vietnami on dioksiini kõige rohkem, leidub seda ka Venemaal mitmete keemiatehaste ümber ja suurtes linnades. Samuti esineb seda aeg-ajalt toiduainetes Ameerikas ja Euroopas. „Dioksiini projekt on täiesti selgelt globaalne küsimus. See ei ole ainult Vietnami, vaid ka Ameerika Ühendriikide ja arengumaade probleem,” rääkis Kõks. „Ka Eestis on kindlasti inimesi, kelle dioksiini tase veres on kõrgem, kui see võiks olla,” lisas ta. Siiski ei tohiks Kõksi hinnangul liialt muretseda.

„Kindlasti on dramaatiline, kuidas dioksiini Vietnami ton-nide viisi maha kallati,” lisas ta. Projekti tulemustest ning järeldajast Kõks väga rääkida ei soovi. „Me võime lihtsalt aru anda, kui leiaime seosed, aga on raske öelda, mis edasi saab,” rääkis ta. „Seda uurivad rahvusvaheliselt ka teised institutid, mitte ainult meie. Me tahaks leida selget seost veres sisalduva dioksiini koguse ja tema toimete vahel.” **•**

KÜBAR KANDIDEERIB

Euroopa Parlament tunnustab juunis väljapaistvaid eurooplasi Euroopa Kodaniku auhinna. Eesti kandidaat on mittetulundusühingute ja sihtasutuste liidu juht Urmo Kübar. **EPL**

15 PÄEVA ARESTI

Harju maakohus mõistis eile 15 päeva aresti 23-aastasele Stevenile, kes tabati laupäeval Tallina–Tartu maanteel Rae vallas sõitmas mootorrattaga kiirusega peaaegu 200 km/t. **EPL**

KAHTLUSTATAV TABATI

Politseinikud pidasid laupäeval kinni 30-aastase mehe, keda kahtlustatakse viies röövimises ja neljas röövikatses: viies Tallinna kaupluses, kahes apteegis ning ühes kasiinos ja pandimajas. **EPL**

KIIRUSEPIIRANGUD

Maanteeamet pooldab sarnaselt siseminister Ken-Marti Vaheriga kaherajalistel maanteedel ühtset piirkiirust 90 km/t. Neljarajalistel I klassi maanteelõikudel säiliks suvine 110 km/t. **ERR**

Täna digilehes

●●● Igal mündil on kaks poolt ehk miks koer kurjaks muutub.
●●● Muslimid suruvad teistele Hollandis oma kombeid peale.

Vietnamlane näeb Eestis kahe kuuga aasta jagu operatsioone

Reportaaž

Piia Puuraid
reporter

Teadus- ja teadmistevahetuse projektiga saabus Tartu ülikooli kliinikumi kogemusi omandama 29 vietnamlast.

„Ma kavatsen siin õpitu Vietnami kaasa võtta ja tänu sellele sealse meditsiini paremaks muuta,” rääkis entusiastlikult biomeedikumis kaks kuud teadustöös kaasa tegev Obguyen Thi Phuong Nhung. Tema sõnul on kahe riigi meditsiini suurim vahe see, et Eestis peab arstiks saamiseks ka molekulaarbioloogiat õppima. Lisaks kiidab ta moodsa tehnikaga varustatud laborit, mille sarnast ta varem pole näinud.

Farmakoloogia instituudi juhataja professor Aleksandr Žarkovski peab vietnamlaste juhendamist loomulikuks. „Meil on rahvusvaheline instituut ja miks mitte ei võiks meie seas olla ka üks vietnamlane.” Žarkovski juhendatav Nhung osaleb projektis, kus geneetiliselt muundatud hiirtele on antud inimese Alzheimeri tõbi. „Nhung teeb kõike koos meiega, näiteks süstib loomi, sest ta peab tagasi minnes oskama teha samasugust uurimistööd, nagu meie siin teeme,” lisas Žarkovski.

Žarkovski sõnul on Vietnam praegu samas seisus, mis Eesti 20 aastat tagasi. „Ütleme nii: kui meil käisid kunagi kolleegid Soomest, siis töid nad kaasa laborihiiri, sest meie jaoks olid need liiga kallid. Nüüd kui oleme ise sellisesse seisu jõudnud, on aeg tagasi anda,” rääkis ta.

Tegutsevad ka kliinikumis

Vietnamlased ei tegutse ainult biomeedikumis, vaid ka kliinikumis, kus puutuvad iga päev kokku patsientide ja operatsioonidega.

Residentuuri lõpueksamiks valmistuv Hoang Xuan Hung naudib Tartus eelkõige suhtlust õpilaste ja juhendajate vahel. Kui tema sõnul on Vietnamis palju õpilasi ja vähe õpetajaid, siis siin on iga arsti kohta vaid paar residentit.

„Muidugi oli alguses hirmus tulla täiesti võõra keele ja kultuuriga riiki, kuid mul on suurepärase juhendaja, kes mind igati toetas,” rääkis

Operatsioonil reedavad maski taga oleva vietnamlase Hoang Xuan Hungi ainult silmad.

Foto: Hendrik Osula

Hung. Tema sõnul oli kõige raskem tulla troopilise kliimaga riigist külma Eesti talve. „Kui ma nägin raagus puid ja lund, olin ikka väga šokeeritud,” ütles ta emotsionaalselt.

Järgmisel hetkel ilmub uksele traumatoloog ja ortopeedia kliiniku juhataja dr Aare Märtson ja kutsub koos tema ja Hungiga operatsioonile.

Operatsioonituppa sisenedes järeleandmisi ei tehta ning enda riided peab vahetama helerohelise operatsioonivormi vastu. Kõik juuksed tuleb mahutada imepisikese mütsi alla ning suu katta maskiga. Doktor Märtson naljab, et tavaliselt ei tunne opiodesid ilma maskita linna peal ära.

Tegemist on põlveliigese vahetusega, mida tehakse kliinikumis iga päev. Märtson räägib, et kui Tartus tehakse selliseid operatsioone aastas umbes tuhat, siis Huangi ülikoolis kõigest 50 ringis. „Saab öelda, et Huang on siin olnud kahe kuu jooksul näinud rohkem operatsioone kui Vietnamis terve aasta jooksul,” lisab ta.

Opituppa tuleb kaasa ka ortopeed Katre Maasalu, kelle vietnamlasest töövari on juba lahkunud, kuid Maasalu sõnul jätkatakse tihedat koostööd. Nimelt teeb Vietnami töövari koostöös Tartu ülikooliga ka oma doktoritööd, uurides haruldast geneetilist habraste luude haigust. Katre Maasalu on tema juhendajaks Eestis.

Kurjasti ära ei kasutata

Maasalu sõnul ei kasutata töövarje kurjasti ära. „Meile on väga hea, kui operatsioonil on lisakäed, kuid muidugi ei ole nii, et jätame vietnamlased siia ja läheme ise puhkama,” naljab Maasalu. Lisaks ei ole neil Eestis iseseisva praktiseerimise õigust. Maasalu sõnul on vietnamlaste jaoks siiski tähtsam õppida ja uusi kogemusi saada, mida hiljem kodumaal rakendada.

Ta lisas, et Vietnami ja Eesti meditsiin on siiski nagu öö ja päev. „Ei saa öelda, et see, mis meil siin on, oleks ilmtin-gimata hea ja neil halb, aga erinevused on kindlasti suured,” rääkis ta. „Neil on sar-

Kui Vietnamis on palju õpilasi, siis Eestis on iga arsti kohta paar residentit.

Esmamulje: kui nägin raagus puid ja lund, olin ikka väga šokeeritud.

nased võimalused, aga kõik on võrreldes kohaliku eripäraga ja ravivõimalused sõltuvad väga palju sellest, kui palju patsiendil raha on.”

Pärast operatsiooni võtab Märtson opirüü seljast ja naljab, et oleks kui basseinis käinud. Viskab kindad prügikasti ning jätab töövarju Hungi koos kohaliku residendiga õmblusi lõpetama.

Kuigi Hung hakkas inglise keelt õppima spetsiaalselt projektis osalemiseks, ei ole keelebarjääri tekkinud. „Kui alguses oli küll raske aru saada, sest nad kipuvad lause lõppe ära sööma, siis nüüd ei ole küll probleemi, pealegi on nad väga kuulekad ja motiveeritud,” räägib Märtson.

Kuigi Märtsonil tuleb lisaks vietnamlastele õpetada ka residentide, ei ole tema sõnul tegu märkimisväärse lisatööga. „Eks see teeb tugevamaks ja vaheldusrikkamaks kogu selle õpetamise,” räägib ta. „Neil ei ole nii palju vahendeid, aga rumalad nad ei ole, neil on lihtsalt vaja kogemusi tänapäevaste vahenditega,” lisab ta. ●

17 kohtu- ja 6 Bigbanki töötajat nuhkisid

Andmekaitse inspeksiooni 2012. aasta aruandest selgub, et mullu jäi rahvastiku registris ebaseaduslikult teiste järele nuhkimisega vahele 34 inimest. Sealhulgas karistati selle eest 6 Bigbanki ja 17 Pärnu maakohtu maksekäsuosakonna töötajat.

Eile tutvustas andmekaitse inspeksiooni peadirektor Viljar Peep riigikogu põhiseaduskomisjonile 2012. aasta aruannet. Kaebuste arv on aastate lõikes stabiliseerunud. Järelevõlumenetlusi on 600 ringis (mullu 595), 2012. aastal tehti ettekirjutusi 48 korral. Enamasti piisab inspeksiooni ettepanekust viia tegevus seadusega kooskõlla. Kõige tihedamini puudutavad kaebused töösuhteid, kaamerate kasutamist ja suhtlusportaali-des andmete avaldamist. Selgitustootluste ja märgukirjade arv püsib stabiilselt 900 ringis (mullu 877).

34 väärtemenetlust

2012. aastal algatati rahvastikuregistri ebaseadusliku kasutamise kohta 34 väärtemenetlust. Probleemse ettevõtteks paistis silma Bigbank AS, kus karistati kuut töötajat. Avaliku sektori murelaps oli Pärnu maakohtu maksekäsuosakond, kus väärtekaristus määrati 17 töötajale. Rahvastikuregistri ebaseadusliku kasutamise sagedasemad põhjused on isiklikud suhted, uudishimu teiste suhete vastu ja ka näiteks soov teha suguvõsauuringut. Määratud karistused jäävad 20–400 euro vahemikku. ● **Delfi**

Amet: šaakalid tuleb eemaldada

Keskkonnaamet uurib Eesti looduses leiduvate šaakalite arvu, paiknemist, käitumismustreid ja populatsiooni suurenemisvõimalusi. Võõrliiki tahetakse hakata looduses eemaldama juba sel sügisel.

Keskkonnaameti Hiiu–Lääne–Saare regiooni juhataja Kaja Lotman ütles Hiiu Elule, et eesmärk võõrliiki kiiresti loodusest eemaldada tuleb sellest, et populatsioon on suuteline kiiresti paljunema, kui uue olukorraga kohaneb.

Šaakalite arvukuse kiire kasv võib hoogustada maas pesitsevate lindude, kahepaiksete ja roomajate arvukuse vähenemist. ● **EPL**

Koerte rünnakud näitavad Eesti kehva loomapidamiskultuuri

Probleeme tekitavad koeraomanikud, kes jalutavad koeri rihtmata ega suuda looma ohjata.

Kelli Seiton
kelli.seiton@epl.ee

Pille Triin Raitviir on üks koera puremise ohver. Möödunud nädalavahetusel läks ta oma lapse ja sugulasega Laulasmaa randa jalutama. Lapsed jooksid vett katsuma ja Raitviir jäi neid eemalt jälgima. Üsna inimtühjas rannas märkas ta peale enda veel kahte jalutajat kolme suure tiibeti mastifi sarnase koeraga.

Ühtäkki tormasid kaks koera laste poole ja ründasid nooremat. „Hüppasin püsti, lükkasin suure koera eemale ja viskasin end lapsele peale. Katsin last oma kehaga nii palju kui suutsin ning koer pures tema asemel mind,” kirjeldas Raitviir juhtunud oma Facebooki lehel. See kestis nädal, kuni omanik koerad kätte sai. Seejärel suundus pureda saanud Raitviir lapsega Tallinnasse traumapunkti.

„Kõige hirmutavamad olidki puremisjäljed lapse kaelal. Praegu oleme veel šokis,” ütles Raitviir Eesti Päevalehele. Pärast seda, kui ta oma õnnetu juhtumi sotsiaalvõrgustiku seinal avalikuks tegi, et probleemile tähelepanu juhtida, on ta saanud kümneid kirju inimestelt, kellega on juhtunud samasugune õnnetus.

Koerakasvatatud ja loomaarstid leiavad, et selliste juhtumite puhul taandub probleem puudulikule loomapidamiskultuurile ja -nõuete täitmata jätmisele.

Pole õigust tülitada

Seaduse järgi kehtestab kohalik omavalitsus lemmikloomade pidamise eeskirja. Selle täitmist jälgivad nii omavalitsus kui ka politsei, kes põhiliselt tegutsevad ja kontrollivad loomapidajaid inimeste kõnede või avalduste peale.

Lääne-Harju politseijaoskonna juht Kaido Saarniit ütles, et jalutusrihma nõue kehtib kõikjal avalikes kohtades ning omanik peab sellega tagama teiste inimeste ja loomade ohutuse. Raitviiru ja last rünnanud koerad jalutasid ilma rihmata. Eile tegi Raitviir politseile juhtunu kohta avalduse ja koeraomanikku võib oodata kuni 800-eurone trahvi.

Looma- ja loomade ohutuse seaduse järgi kehtestab kohalik omavalitsus lemmikloomade pidamise eeskirja. Selle täitmist jälgivad nii omavalitsus kui ka politsei, kes põhiliselt tegutsevad ja kontrollivad loomapidajaid inimeste kõnede või avalduste peale.

Maris Siilmann hoiab oma dobermanni jalutades rihma otsas. Ta ütleb, et rihtmata jalutavaid koeri on Tallinnas palju Stroomi ja Pirita ranna kandis. Foto: Tanel Meos

Igasugune seletamine teemal, et ei ole kuri ja tahab ainult nuusutada, on täiesti mõttetu. Kui loomaomanik ei suuda tagada, et tema koer teisi inimesi ei tülitata, siis tulebki jalutada vaid rihma otsas,” ütles Toomet.

Jalutusrihma kasutamise olulisust rõhutas ka Eesti kennelliidu juhatuse aseesimees Maris Siilmann. Ta ütles, et Raitviiru juhtumi puhul on tegu omanike hooletusest tingitud õnnetusega. „Mitte ükski vastutustundlik koeraomanik ei lase oma koera rihtmata jalutama kohtades, kus on palju inimesi. Koer on koer ning toimib instinktidest lähtu-

des,” rõhutas Siilmann. Juhul kui koera siiski rihtmata jalutatakse, tuleb ta võõraste silmapiirile ilmudes kohe enda juurde kutsuda ja anda käsk püsida omaniku juures.

See toimib muidugi ainult siis, kui koer on hästi koolitatud ja koeri pole rohkem kui kaks, et omanikul oleks käsi nende vajaduse korral kinni hoidmiseks.

Teatada igal juhul

Koolitamata koer võib olla ohtlik ka oma pereliikmetele või tuttavatele. Eesti väikelooma- ja loomade seaduse kohaselt on loomaomanikul kohustus teatada politseile koera rünnaku kohta, kui see on põhjustanud inimese vigastusi või loomade kahju. Teatamine tuleb teha kohe pärast rünnaku lõppemist.

Koeratõug kui selline pole kunagi läbinisti paha, küsimus on kasvatuses.

registreeritud hammustusi (vt allolevat graafikut) saadud just oma pere loomalt. Tihti on ohvriteks lapsed.

Veel üks moodus koera teiste inimeste jaoks ohutumaks muuta on suukorv, mis on näiteks Rae vallas kõigile koertele kohustuslik. „Aga seda kasutavad jällegi ainult korralikud koeraomanikud, kelle koerad on ka treenitud,” nentis Siil-

mann. Koera koolitamine on tema hinnangul oluline määramaks, kas koer on teistele inimestele ohtlik või mitte. „Tõug kui selline pole kunagi läbinisti paha, küsimus on kasvatuses,” toonitas ta.

Tänavu on koeralt hammustada saamine viinud arsti juurde üle 200 inimese, ent politsei on väärteomenetlust alustanud vähem kui 60 juhul. Nende puhul on nõuete rikkumisega tekitatud kas varalist või tervisekahju. Nii politsei kui ka loomaarstid rõhuvad, et rünnakust tuleb kindlasti politseile teada anda, sest ainult nii saab loomaomaniku vastustusele võtta. ●

Koera võib hukata ainult omaniku nõusolekul

Kuna koer on seaduse järgi koerapidaja omand, vastutab too ka tema käitumise eest.

Juhul kui koeraomanik on rikkunud loomapidamise eeskirja nõudeid ja loom on tekitanud kas varalist või tervisekahju, võib politsei omaniku kohta väärteomenetlust alustada.

Mullu oli koerte ja kasside pidamise eeskirjade rikkumise eest menetluses 234 juhtumit, kus oli põhjustatud kas tervise- või varalist kahju. Selle eest võib loomaomanik saada kuni 800 eurot trahvi.

Agressiivse koera võib ka hukata ehk eutaneerida, ent Eesti väikelooma- ja loomade seaduse kohaselt on loomaomanikul kohustus teatada politseile koera rünnaku kohta, kui see on põhjustanud inimese vigastusi või loomade kahju. Teatamine tuleb teha kohe pärast rünnaku lõppemist.

„Agressiivseid koeri eutaneeritakse loomaomaniku soovil ilmselt väga vähe, kuigi mingit ametlikku statistikat selles suhtes ei tehta,” nentis Orro-Taruste.

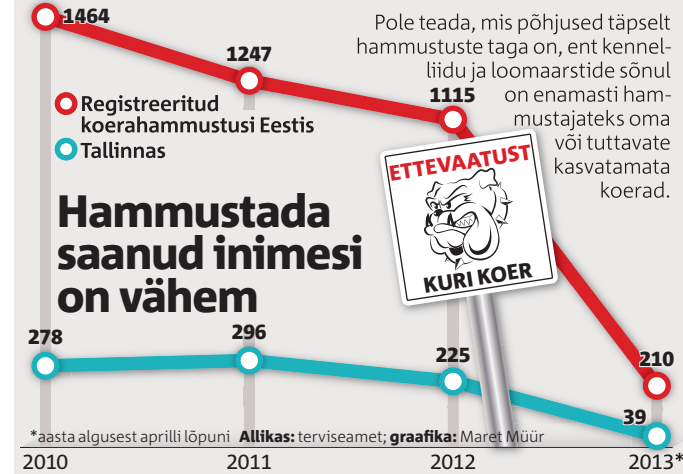
Tallinn saab kurjadest koertest 20 teadet kuus

Tallinna munitsipaalamet saab agressiivsete koerte kohta keskmiselt 15–20 avaldust kuus, ent rohkem on väljakutseid ja avaldusi koertepidamise nõuete täitmata jätmise kohta.

Tallinnas on koerte pidamine reguleeritud koerte ja kasside pidamise eeskirjaga. „Esmatähtis on avalikus kohas viibides hoida koer jalutusrihma otsas ja koristada koera väljaheited. Koera tohib lahti lasta ainult selleks ettenähtud koerajalutusplatsi-

del,” ütles munitsipaalpolitsei ameti asejuhataja Jaan Mets. Just neid kahte nõuet peamiselt rikutaksegi. Agressiivsete koerte puhul kutsutakse kohale spetsialisti, kellel on vahendid ja oskused koer kinni püüda.

Mets lisas, et hulkuvatest koertest tuleks teatada MTÜ-le Loomade Hoiupaik ka siis, kui koer otseselt ohtlik veel pole, sest ka pealtnäha sõbralik koer võib ettearvamatult agressiivseks muutuda.

Eesti disaineri pisike ID-kaardi lugeja tuleb peagi müügile

Martin Lazarevi leiutatud ID-kaardi lugeja ja mälupulk kaalub kaheksa grammi. Foto: Eero Vabamägi

**Kerge ja šiki disainiga
ID-kaardi lugeja töötab
vajaduse korral ka
mälupulgana.**

Hans Lõugas
hans.lougas@epl.ee

„Ma leiutasin selle neli aastat tagasi Brasiilias, sest tavaline pika juhtmega kaardilugeja tundus nii tüütu,” räägib fotograaf, disainer ja nüüd ka leiutaja Martin Lazarev.

2008. aastast Brasiilias elanud ja töötanud Lazarev oli võõrsil sage ID-kaardi kasutaja ning osales näiteks Eesti e-valimistelgi. Kuna tavapärase ID-kaardi lugeja oli ebapraktiline, leiutaski ta uude seadme, mis kaalub ainult kaheksa grammi ja jõuab lähinädalatel müügile.

Lazarevi kaardilugeja nimega +iD on peidetud väiksesse valgesse topsikesse. Selle seest ilmub nähtavale mustast plastist raamistik, mille üht osa 90 kraadi pöörates moodustub raamistik rist. See käib ühe otsaga arvuti külge, teiselt poolt saab sisestada kaardi.

„Eelkõige on +iD praktiline tööriist reisivale inimesele,” ütleb Lazarev. Hoolimata ülikergest korpusest on kaardilugejal veel üks funktsioon: raamistiku ristikohta saab sisestada ka micro-SD tüüpi mälukaardi. See paljudes tänapäeva telefonides sisalduv sõrmeküüne suuru-

ne kaardike muudab +iD hoo-
pis mälupulgaks. Seadet saab
kasutada näiteks telefonist pil-
tide või videote arvutisse trans-
portimiseks, mida reisil ikka
vaja läheb.

Üleilmne turg valla

Mullu juba Eesti disainiauhindade konkursi finaali jõudnud +iD prototüüp on minimalistlik, väga kerge, mugav ja lihtsalt ilus.

lugejast (mille hind on kuus
eurot) paar korda kallim.

Kuigi Lazarevili tuli kaardilugeja tegemise mõtte Eesti isikutunnistust kasutades, toimib see muidugi kõikide samalaadsete kiipkaartidega. Selliste kaardilugejate turg on ülemaailmne. Näiteks 193 miljoni elanikuga Brasiilia, kus Lazarev on viis aastat töötanud, juurutab samuti sarnast ID-kaarti. ●

Disaintoode on ilmselt tavalisest ID-kaardi lugejast paar korda kallim.

„Kui sa lähed viisakale kohtumisele, kus on vaja näiteks ID-kaart arvuti külge panna, siis mingit juhet taskust välja sikutada on koomiline,” ütleb Lazarev. „Aga võtad taskust välja selle kaardilugeja ja inimesed jäävad vaatama. Seda on viisaks presidendilegi anda.”

**Lugeja
sulatuna**

Lugeja suletuna

Igale poole
ei maksa oma
ID-kaarti pista

Sertifitseerimiskeskuse (SK) juht Kalev Pihl ütles, et igasse suvalisse lugejasse ei maksa oma ID-kaarti pista – see ei ole öeldud Lazarevi kaardilugeja kohta. „Probleem on lugeja taga olevas arvutis. Kui te pistate oma kaardi võõra arvuti külge, võib pahavara teid kaarti kasutades petta,“ ütles Pihl. Kaitseks selle vastu on mõistlik kasutada koos numbriklahvidega kaardilugejat, mis tagab, et arvutis olla võiv pahavara sisestatud PIN-koode ei salvesta. Üks selline SK-lt heakskiidu saanud kaardilugeja on Gemalto ID-Bridge CT710 Estonia. Ka riigi infosüsteemi amet on soovitanud ametiasutustel selliseid lugejaid kasutada.

Hindad sisu? Telli Eesti Päevaleht.

Asjatundlik uudistevalik

Eesti Päevaleht toob Sinuni tähtsamad uudised meilt ja mujalt koos vajaliku analüüsi ning asjakohase taustainfoga. Lisaks mahukad spordiküljed, hinnatud majandustoimetused ja värskemad tehnoloogiauudised.

Veel sisukam nädalavahetus

Laupäevaleht LP muudab Sinu nädalavahetuse veel sisukamaks. Erakordselt lai teemadering pakub huvitavat lugemist ja mõnusat meeleolu terveks nädalavahetuseks.

Rohkem lugemisvõimalusi

Eesti Päevalehte ja LP-d saad lisaks paberlehele lugeda veebis, tahvel-arvutis ning mobiilis. Nii on olulised päevauudised ja nädalavahetuse meelelahtutus Sinuga alati kaasas.

Palju õnne peaauhinna võitjale!

3000€ väärtuses kodusisustust Sotkast võitis:

Tarmo Tiitus

Telli: epl.ee/kodu Lisainfo: klienditugi@lehed.ee või 680 4444

Sada miljonit siia, sada miljonit sinna, aga kui mitu kooli me siis ehitame?

Umbes kuu aega tagasi otsustas valitsus, kuidas Euroopa Liidu tõukefondidest saadav 3,2 miljardit eurot järgmise seitsme aasta jooksul jaotatakse. **Siamaani pole** peale kuivade arvude avaldamise veel üldse räägitud sellest, kuhu Eestile eraldatav raha konkreetsemalt läheb. **Eesti Päevaleht** võttis euroraha valdkonniti ette ja uuris, mis täpsemalt on kavas sellega teha. Alustame ülevaadet haridusvaldkonnast.

Euroraha

Lauri Tankler
reporter

Kalev Härk on üks neid Eesti linnapäid, kes sõitis eelmise aasta lõpus Tartusse ja pani haridusministeeriumis oma allkirja koostöölepingule. Selle eesmärk on renoveerida Valgas gümnaasiumihoone, mis oleks selle maakonnakeskuse puhas riigigümnaasium. Aprillis välja kuulutatud eurotoetuse saajate hulgas aga Valga projekti polnud.

Härk on enda sõnul juba haridusministeeriumi ametnikena sel teemal rääkinud: tõenäoliselt investeeritakse Valga riigigümnaasiumisse siis järgmisel finantseerimisperioodil. Kuid kohalikud lootsid kiiremini pihta hakata.

Koolivõrgu korrastamine on võib-olla üks eurorahast suurema tüki saanud reform, mis järgmise seitsme aasta jooksul peaks valmis saama. 241 miljonit eurot, sellest 204 Euroopa Liidu tõukefondidest, on sum-

ma, mis pärast mitut valitsuskabineti istungit lõpuks üldhariduse reale jõudis. Võrdluseks võib võtta eelmisel aastal välja kuulutatud eelmise eelarveperioodi 24 miljoni euro konkursi, mille eest tehakse korda või ehitatakse uued koolid viide omavalitsusse.

Esialgsed kavad

Lihtne arvutus, et nüüd saab valmis 50 kooli, sest raha on kümme korda rohkem, ei pea lõpuni paika. Ministeeriumidel on valmis alles esialgsed kavad, kuidas 3,2 miljardit eurot ära kulutada, ja seetõttu on üksikasjad alles väljatöötamisel. Igaks juhuks tuleb mainida sedagi, et kõik valitsuse paika pandud plaanid tuleb kõigepealt Euroopa Komisjoniga kooskõlastada ja panna sellisesse vormi nagu partnerluslepe. Enne seda läbivad need veel hindamisvooru, mille eestvedaja on poliitikauuringute keskus Praxis. Kõige tagatipuks pole üldse veel kindel, kas Euroopa Parlament ja Euroopa nõukogu läbirääkimised jätavad eelarvesummad samaks.

Selge on, et sadade miljonite eurode umbkaudne jaotus on nüüdseks paigas. See on paigas järgmiseks seitsmeks aastaks ja kui valitsus saab oma

tahtmise, siis muutuvad ehk vaid komakohad.

Kõige lihtsam on esile tuua raha, mille eest hakatakse ehitama hooneid. Haridusministeeriumi kokku pandud kava kohaselt peaks üldhariduskoolide võrku pandava 241 miljoni eest saama kolm asja: kodulähedaste põhikoolide korrastamise, maakondliku keskkariduse kindlustamise ja erivajadustega lastele mõeldud koolid.

Muidugi kinnitas haridusministeeriumi planeerimise asekanter Kadri Maasik, et pole veel täielikult paika pandud, kuidas see raha kolme eesmärgi vahel jaotub. Küll annab ta vihjeid selle kohta, kuidas rahajagamine toimub. Selle aasta 24 miljoni eurone viie kooli pilootprojekt annab võimaluse hakata kohe ette valmistama uut taotlusvooru uue euroraha jaoks. „Kui vaadata, mis osa Eestist on seni katmata, siis on see küll eesmärk, mis sellest rahast ära teha,” ütles ta.

Küsimusele, kas selle peale võib helistada Valgasse ja öelda, et nüüd on neil raha olemas, andis Maasik vastuse, mis vajab omamoodi tõlkimist: „Kindlasti on neil võimalus taotleda uue perioodi vahenditest ressursi.”

„Me oleme oma eelarves näinud vahendeid, et näiteks pro-

jektseerimisega seotud küsimusi hakata finantseerima. Et saaks need koolid varem valmis. Et õpilased saaksid kaasaegsetesse õpikeskkondadesse kiiremini õppima,” lisas ta.

Tõlkes võiks see kõlada nii: iseenesest ei pruugi sellest 241

Koolivõrgu korrastamine on ehk eurorahast kõige suurema osa saanud reform.

miljonist ainult gümnaasiume ehitada, vaid see raha võib minna ka muudeks kuludeks, nagu ehitusprojekteerimine. Aga üldiselt oleks koolidel mõistlik esitada taotlus niipea, kui taotlusvoor välja kuulutatakse, sest haridusministeerium tahab ehitusega võimalikult kiiresti pihta hakata.

EKA ja sisekaitseakadeemia?

Teine samasugune käegakatsutav küsimus oleks kõrgharidusvõrk. „Suur osa kõrghariduse taristust korrastati praegusel perioodil, mistõttu [uuel] 2014+ perioodil vajavad

toetust üksikud prioriteetsed objektid,” seisab ministeeriumi koostatud ülevaates kõrghariduse kohta, millele on eraldatud umbes 67 miljonit eurot, sellest 57 miljonit eurotoetust.

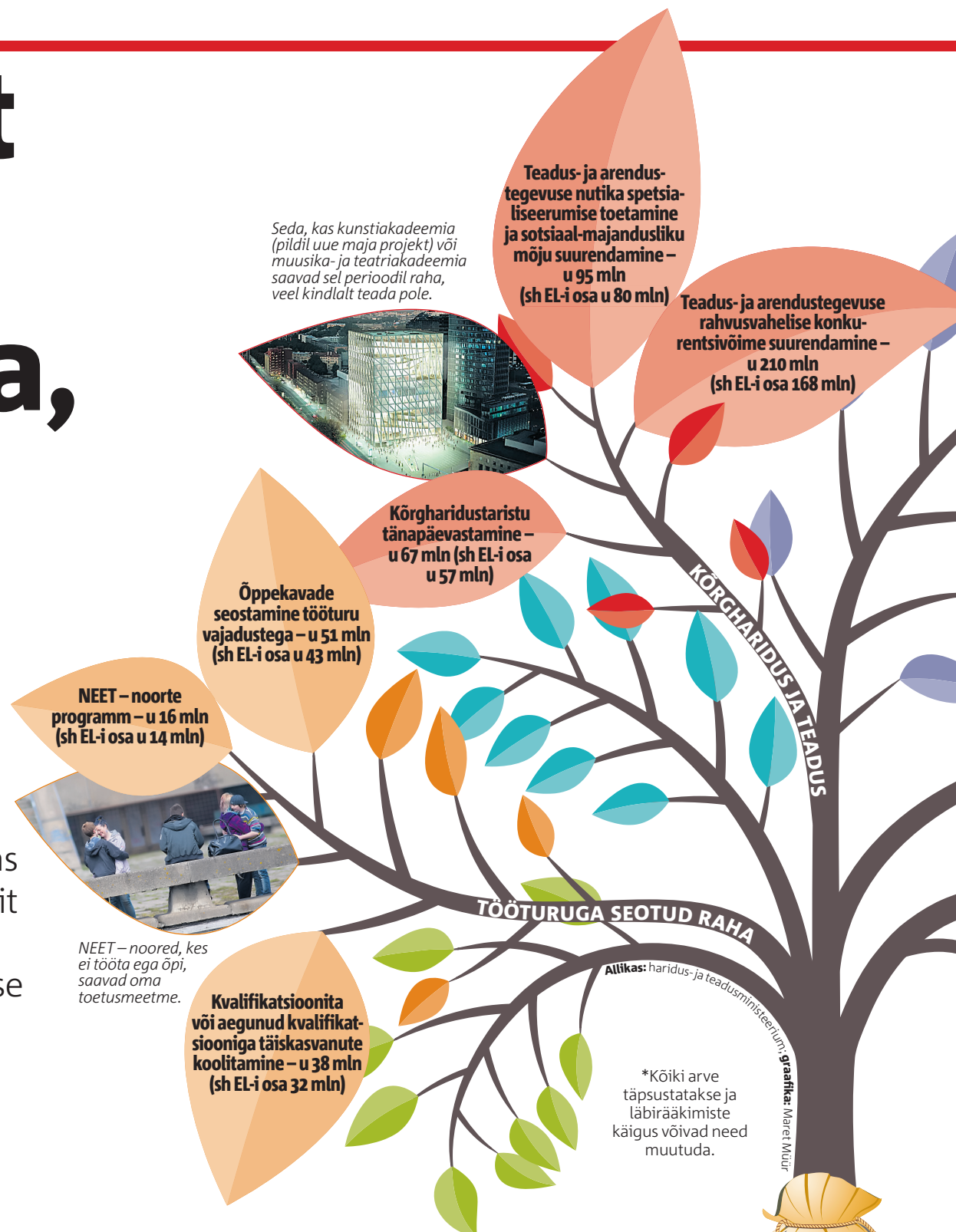
Eesti Päevalehega vestelnud allikad on märku andnud, et kõrgkoolide on ideede nimekirjas kolm: Eesti kunstiakadeemia, sisekaitseakadeemia ning Eesti muusika- ja teatriakadeemia. Ministeerium tõrgub täpsustamast. „Praegu pole see hetk, kus oleksid otsused langetatud konkreetsete objektide osas,” ütles Maasik. Igal juhul ei saa selle raha eest kõike valmis – ainuüksi sisekaitseakadeemia hinnaks on pakutud juba 98 miljonit eurot.

Umbes aasta aega tagasi pidi Eesti kunstiakadeemia pärast sekeldusi raha ja ehitushindadega tagasi tõmbuma ja nentima, et sellest euroraha perioodist nemad oma maja valmis ei ehita. Eesti Päevalehe andmeil kohtusid haridusminister Jaak Aaviksoo ja peaminister Andrus Ansip märtsi lõpus kunsti-

akadeemia rektori Signe Kiviga, et uue maja olukorda arutada. Ministeerium kinnitas toona, et juttu oli uuel perioodil raha saamisest, ja nüüd paistab, et tõenäoliselt nii ka läheb.

Küsimusele, millal võib minna Signe Kivi juurde ja öelda, et raha on nii ja nii palju ning oleks aeg kopp maasse lüüa, vastas Maasik sama krüptitult kui Valga gümnaasiumi ehituse kohta. „Meie oleme haridusvaldkonna puhul sätinud ajakava nii, et selle aasta jooksul oleks valdav osa meetme aluseks olevaid määruseid olemas. Sellele järgnevalt oleks siis võimalik ja kohane taotlusvoorde väljakuulutamise alustada,” valis Maasik väga täpselt sõnu. Eesti Päevalehe tõlge: „Selle aasta jooksul.”

Täna Delfis:
Kas politseil tuleb Gumballi rallii osalejate ohjeldamisel tihe tööpäev?

Üldharidus võtab valdkonna rahast suurima tüki

Euroopa Liidu 2014.–2020. aasta eelarveperioodistharidusele planeeritud raha* jaguneb kolme valdkonda: üldharidus, kõrgharidus ja teadus ning tööturuga seotud raha.

Sellel aastal esimesest taotlusvoorust toetuse saanud Tartu riigigümnaasiumi eskii.

Kõigepealt tuleb hindamine

Paika saanud euroraha jaotuse kohta tehtud esialgsed plaanid, mille nimeks on partnerluslepe koos rakenduskavaga, on antud hinnata poliitikauuringute keskuse Praxis analüütikutele. Praeguseks on esimene hindamisetapp läbi ja ees seisab tõsisem töö: reedel jõudsid nendeni partnerluslepe ja rakenduskava eelnõud.

„Meie ülesandeks on peegeldada kõrvalt vaatava eksperdi pilguga tagasi, et kas see, mida planeeritakse, on just see, mida on vaja teha. Kas need tegevused, mida kavandatakse, viivad eesmärkideni. Kas eesmärkide saavutamine lahendab neid probleeme, mis on Eesti arengu jaoks kõige piiravamad,” võttis protsessi juhtiv Katrin Pihor Praxise töö põhimõtte kokku. „See on sõltumatu tagasiside planeerimisprotsessile.”

Tegemist on ääretult keerulise ja bürokraatliku süsteemiga: Euroopa Komisjon ja Eesti riik peavad kokkuleppele jõud-

ma, eksperdid peavad neid lepeid hindama ja nende täitmise kohta tuleb aru anda (muidu küsitakse raha tagasi). Sellepärast on nii Praxis kui ka rahandusministeerium ja valitsus üldse võtnud seekord sellise suuna, et kõik plaanid räägitakse kõigepealt läbi ning tehakse jooksivad täiendusi ja parandusi, et vältida viimase hetke vastasseise ja alustada raha jagamist võimalikult kiiresti.

„Keegi ei kahtle, et kõrge tööhõive või majanduskasv on oluline, kuid selle saavutamiseks on palju erinevaid teid, mille vahel tuleb teha mõistlik valik,” selgitas Pihor, et nüüd hakatakse konkreetsemalt hindama, kuidas varem püstitatud viit suurt eesmärki täita. Samuti pole võimalik veel eriti üksikasjalikult öelda, kui mõistlik on kulu- tada mingi summa konkreetsele hoonetele, kuid seda, kas sum- mast soovitud tulemuste saavu- tamiseks piisab, saab juba üld- joontes hinnata.

Viis kooli

Sügisel kuulutati välja esimene suurem koolivõrgu korrastamise konkurss. Tingimustele vastavad omavalitsused said konkureerida 24 miljoni suurusele eurotoetusele, kui nad teevad oma linna või valda nn puhta gümnaasiumi.

Mitu omavalitsust – Valga, Jõhvi, Põlva, Tartu, Pärnu ja Võru – sõlmisid seetõttu aasta alguses haridusministeeriumiga koostöölepe, et kui nad euroraha saavad, siis muudavad oma kooli riigigümnaasiumiks ning riik maksab projekti omaosaluse ja hakkab edaspidi gümnaasiumi ülal pidama.

Aprillis kuulutas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) välja, et kõigist taotlejatest jagus raha kokku viiele koolile – Jõhvi, Pärnu, Sillamäe, Tartu ja Võru projektidele. Kevade jooksul on mitme kooli projekteerimise hanked ka välja hõigatud, ehitamiseks peaks loodetavasti mine- ma aasta jooksul.

Kohus vabastas vaimupuudega mehe kinnisest osakonnast

Kohtuotsus tuli mõni

päev pärast Eesti

Päevalehe artiklit ehk

ebatavaliselt kiiresti.

Kadri Ibrus

kadri.ibrus@epl.ee

Hiljuti kirjutas Eesti Päevaleht riigikohtu otsusest, mille järgi hoiti vaimupuudega inimest alusetult erihooldekodu kinnises osakonnas. Riigikohus tühistas alamastme kohtute otsused, selgitades, et isiku ohtlikkus ei olnud põhjendatud.

Neli päeva pärast artiklit ehk 14. mail langetas ka Tallinna ringkonnakohus kiire otsuse ja vabastas mehe kinnisest osakonnast. „Tegemist on minu praktikas ainukordse juhtumiga, kus ringkonnakohus loetud päevade jooksul peale riigikohtust toimiku saamist otsustuse teeb. Tava- päraselt on menetlustähtjad olnud alates kuus kuud,” kommenteeris mehe advokaat Anti Aasmaa pretsedenditult kiirust. „Loodetavasti tähendab see vaid seda, et senine kohtupraktika, kus võib-olla mõnevõrra kergekäeliselt isikuid kinnises osakonnas hoiti, hakkab muutuma,” lisas ta.

Kuna Võisiku erihooldekodus kinni hoitud mees avaldas soovi elada tavalises hooldekodus, siis kohus soovitas sinna talle ka elamine võimaldada.

Piiravad tingimused

Mees ei vaidlustanud kohtus kordagi, et tal on psüühikahäire, ta soovis lihtsalt mitte elada hooldekodu kinnises osakonnas piiravates tingimustes. Kinnises osakonnas puudub liikumisvabadus ning seal elava inimese maailma moodustavad aastast aastasse ainult tema magamistuba ja üks koridor.

Patsientide esindusühingu juht Pille Ilves tuletas meelde ka tõsiasja, et inimesel on õigus alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju eest hüvitist saada. „Kuigi Eestis on olemas riigivastutuse seadus, mis annab õiguse kriminaalkorras alusetult kinni- peetutel hüvitist saada, siis psühhiaatrilistesse eriasutustesse tahtvastaselt paigutatud isikud on seaduses otsekui ära unustatud,” ütles Ilves.

„Meie ühing on sellele õiguslõngale juhtunud just tiitsministeeriumi tähelepanu mitu korda ja praegu on seadusmuudatused riigikogu põhiseaduskomisjoni laual.”

ÕIENDUS

•• Eilses Eesti Päevalehes on laupäeval toimunud Maijooksu loo „1200 naist lustis Maijooksul” pealkirjas üritusel lustinud naiste arv märgitud kümme korda väiksem, kui see tegelikult oli. Maijooksu eri üritustel lõi kaasa siiski 12 000 naist nagu ka loos kirjas. Palun vabandust! **Aare Reivart**

Hargla kabel Valgamaal

Foto: Marko Nõmmik

Haruldased muumiad on rahapuuduse tõttu avalikkusele peidus

Hargla kabelisse näituse

loomine maksaks mitu-

kümmend tuhat eurot,

lõviosa kuluks elektrile.

Tuuli Jõesaar

tuuli.joesaar@epl.ee

Paljud eestlased on käinud kaugel Egiptuses muumiaid vaatamas, kuid vaid vähesed teavad, et tegelikult on ka Eestist leitud üheksa muumiat – tõsi küll, praegu ei ole nad avalikkusele näha, sest ekspositsiooni loomiseks pole raha. Valgamaal Taheva vallas Hargla kiriku kabelis asuvad muumiad on pärit 18. sajandist ja tekkinud ning säilinud pinna- se ja temperatuuri sobiva kokkulangemise tõttu.

Hargla kabeli põranda alla maetud üheksa sarkofaagi eksponeerimise mõte tuli juba esimese vabariigi ajal ning kabel võeti muinsuskaitse alla. Toona tuli aga sõda peale ja nüüd, üle 70 aasta hiljem ollakse vaid napilt paremas seisus.

Vald aitab

Kanuti ennistuskoda restau- reeris kirstud juba seitse aastat tagasi ja plaani järgi võiks neid näidata läbi kabelisse tehtava klaaspõranda. Sinna tuleks ka stendid muumiaid tutvustavate fotode ja infoga. Paraku nõuab see kõik raha ja seda kabeli omanikul EELK Hargla kogudusel piisavalt pole. Abiks on Taheva vald, mille vallavanem Monika Robenbaum on aidanud kogudusel projektitaotlusi kirjutada.

Näiteks õnnestus mul- lu taotleda Eesti–Läti–Vene

programmi projektist „Via Hanseatica” piisavalt raha, et tellida vähemalt kabelist näituseruumi tegemiseks vajalik projektidokumentatsioon.

Andres Mikkeri arhitektuuri- büroos koostatud projekt on valmis ja nüüd on vaja raha ehitustöödeks. Sarkofaagide näitamine on planeeritud nii, et kabeli põrandasse tulevad karastatud klaasist põranda- osad, mis avavad vaated keldri- korruse ruumile, lisaks on vaja kabelisse tuua elekter.

See ongi kõige suurem komistuskivi. „Kabelisse elektri vedamise osa on ilmselt kõige kallim, kokku võib kõik minna maksma mitukümmend tuhat eurot. Eesti Energia lubas tuua ühenduse lähemale, aga kinnistu piirilt tuleks ise tuua,” ütles vallavanem Rogenbaum. Nii ei teagi, millal kabel lõpuks avalikkusele avatakse. ●

Kes kabelis puhkavad?

Hargla kabelisse on maetud Wassermannide perekonna liikmed: kuus täiskasvanut ja kaks imikut, kes on kõik surnud suhteliselt lühikesel ajavahemikul 1760–1790.

Surnute rahu püsis puutumatuna kuni 20. sajandi alguse- ni. Vabadussõja ja Teise maailmasõja ajal on muumiaid kor- duvalt õue toodud, rüüstatud ning ka väliskirste lõhutud. Näi- teks on muumiate nahkkindad ilmselt sõrmuste otsingul lõh- ki lõigatud ning nende riided segi pööratud.

T LINN

Mustamäe Linnaosa Valitsus

AVALIKUSTAB

Linnaosa vanema 17.05.2013 korralduse nr 1-1/129 alusel kuulutada 17.05.2013 toimu- nud konkurss 9 reklaamkandja paigaldamiseks Mustamäe haldusterritooriumile nurjunuks seoses pakkumiste puudumisega.

Vabatahtlikud aitavad isata kasvavaid lapsi

Vabatahtlik Leet Aavik juhendab uues laste päevakeskuses arendavat mängu.

Foto: Priit Simson

Üksikemade lapsed saavad keskuses pärast kooli sooja toitu ja abi koolitöödeks.

Kadri Ibrus
kadri.ibrus@epl.ee

Aprillikuust alustas Tallinnas tööd uus väike vabatahtlike ühing, mille eesmärgiks on pakkuda tuge vähekindlustatud üksikemade lastele. Lastele on loodud väike päevakeskus, kus nad saavad pärast kooli sooja toitu ja kus tugiisikud aitavad neil koolitöid ning arendavaid tegevusi teha.

„Ühe vanemaga pered vajavad ikkagi rohkem tuge kui kahe vanemaga,” rääkis ühingu juht, ametilt Tallinna Liivalaia gümnaasiumi sotsiaalpedagoog Mati Ilmjärv, kes oma igapäevatoos on laste ja noorukite muredega palju kokku puutunud. „Paljud noored emad kasvatavad lapsi üksinda, käivad tööl, neil ei ole lihtsalt aega, et lapse kõrval olla,” selgitas Ilmjärv, kes lõi koos kahe mõttekaaslasega MTÜ Isata Laste Heaks 2009. aastal.

Suurem kuritegevusrisk

„Töötasin kuus aastat ka kriminaalhoolduses, kus nägin palju 14–18-aastaseid, keda oli juba süütegude eest karistatud. Nägin, et paljud neist olid just üksikvanemaga perest. Risk on nende puhul lihtsalt suurem,” kirjeldas Ilmjärv, kuidas kujunes mõte MTÜ luua, et ise neile lastele abikäsi ulatada. „Pidasin oluliseks tagajärgedega tegelemise asemel ennetuse ehk siis põhjustega tegelemist.”

Oma Toompeatänaval

üüritavates ruumides võtavad nad esialgu algkoolilapsi vastu teisipäeviti ja neljapäeviti pärast kooli. Soe toit tuuakse lastele karpides kohale. Pärast söömist tegelevad lastega noored vabatahtlikud, kes aitavad kodutöid teha. „Mul on endal palju poolõdesid, kes on üksik emad. Tean, et nad vajaksid tuge,” rääkis vabatahtlikult keskusega ühendust võtnud ja õpetamiseks oma abi pakku-

Isata kasvavate laste jaoks on tähtis, et lisaks emale oleks neil veel üks tugiisik.

nud Kristjan Siimson. IT-alase haridusega noormees aitab lastel teha matemaatikaülesandeid, aga ka inglise keelt ja teisi aineid õppida. Vabatahtlik Kristiina Saaremäe aitab loovamate aladega.

Esialgu on MTÜ saanud toetust hasartmängumaksu nõukogult ainult kolmeks kuuks. Mis edasi saab, pole kindel. Kuna vabatahtlikud töötavad tasuta, siis läheb raha ainult üüri maksmiseks, lastele toidu ning raamatute, mängude ja muude tarvikute ostmiseks. Praegu saab MTÜ vastu võtta 20 last, kuigi vajadus on palju rohkemaks. Selleks peaks aga rahastajaid rohkem olema, et saaks asja suuremalt ja professionaalsemalt korraldada. Suurim sponsor on praegu AS Eesti Telekom.

Ilmjärve sõnul muutub ilma isata kasvavate laste jaoks väga oluliseks see, et nende kõrval oleks peale tööga hõivatud ema veel üks tugiisik. „Soovime, et igal tuge vajaval üksik-

vanemaga perel ja lapsel oleks võimalus külastada päevakeskust, kus ta võiks saada sotsiaalset toetust, et elu väljakutsetega edukalt toime tulla,” leidis ta. Alati on juurde oodatud ka uued vabatahtlikud.

Tallinna sotsiaal- ja tervishoiuameti juhataja Vahur Keldrima teatas, et päevakeskuse projekti nad ei rahasta ega hakka rahastama, kuna ei näe selleks võimalust. „Linnas elarvest rahastatakse kokku 11 päevakeskust lastele. Eelmisel aastal käis päevakeskustes üle 800 lapse. Suurem osa neist on majanduslikult vähekindlustatud peredest ja paljud üksikvanemaga peredest,” sõnas Keldrima.

Hiljutises Eesti Päevalehe laste vaesuse vestlusringis kinnitas Tallinna abilinnapea Merike Martinson, et peab oluliseks luua Tallinna juurde veel laste päevakeskusi, sest praegu pole neid piisavalt. Samuti kinnitas ta koostöö tähtsust MTÜ-dega. ●

Iga viies ema on üksikema

- 2011. aasta seisuga oli Eestis 60 000 last, kes kasvavad üksikvanemaga perekonnas, ja alla vaesuspiiri elab neist 36%.
- Statistikaameti andmetel oli 2011. aastal Tallinnas 10 041 üksikvanemaga leibkonda – 5,6% leibkondadest.
- MTÜ Isata Laste Heaks tegevuse kohta saab rohkem infot MTÜ Facebooki lehelt.

Foto: Vallo Kruuser

Tuumavastased otse katastroofi piirkonnast

Rahulaev. Eile seisis Tallinna Vanasadamas ristlulaev Ocean Dream, mida kasutab Jaapani mittetulundusorganisatsioon Peace Boat, mis võitleb relvastuse vastu ning inimõiguste, võrdsuse, keskkonnanahoiu ja rahu eest. Muu hulgas tegelevad nad ka 2011. aastal Fukushima tuumakatastroofis kannatanute abistamisega ja teavitustööga tuumaenergeetika võimalike tagajärgede kohta.

Laevaga käis Tallinnas ka

endine Futaba linna merelidagawa Katsutaka. Enne ja pärast Fukushima tuumakatastroofi tema juhtida olnud linn asub tuumajaamast kolme kilomeetri kaugusel ja katastroofi tagajärjel on varem ligi 7000 elaniku koduks olnud linnake praeguseks maha jäetud. Tõenäoliselt ei pääse inimesed kodudesse tagasi veel aastaid.

Katsutaka, keda valitsus püüdis enne õnnetust veenda tuumajaama ohutuses, kannatab nüüd enda sõnul ise radiat-

sioonist tingitud tervisehädade käes.

Peace Boat soovib, et Jaapani võimud õnnetusest puudutatud inimesi rohkem aitaksid, ja püüab valitsusele rahvusvahelisel tasandil survet avaldada. Organisatsiooni laiem eesmärk on liikuda tuumaenergia kasutamisel vähem ohtlike ja säästvamate energiakandjate poole. **Urmas Jaagant**

Pikemalt saab Katsutaka kogemustest lugeda Eesti Päevalehe laupäevasest väljaandest LP.

SELGE GRUPIJUHT 2013

JAANIPÄEV ON RÕÕMUPÄEV

Tule registreeri end **Selgeks Grupijuhiks** juba täna Kuku raadio koduleheküljel **www.kuku.ee**

Selge Grupijuhi tunnistuse toob teile koju kätte Eesti kiireim ja kvaliteetseim transpordifirma HRX.

Tavaregistreerimine toimub **10.-21. juunini** kümnes linnas üle Eesti.

Lähem info koduleheküljelt www.kuku.ee ja KUKU raadiost:

Tallinnas 100,7 MHz / Tartus 100,2 MHz / Pärnus 89,9 MHz / Viljandis 100,8 MHz / Haapsalus 100,9 MHz / Paldiskis 100,5 MHz / Otepääl 102,4 MHz / Kuressaares 100,6 MHz / Kärdlas 100,4 MHz / Virumaal 99,6 MHz

PÕHJA-KOREA KAAPERDAS HIINA LAEVA

600 000 jüaani (76 000 eurot) lunaraha nõuab Põhja-Korea Hiinalt vastutasuks kala-laeva ja selle 16-liikmelise meeskonna eest, mille nende relva-

jõud kaaperdasid. Põhja-Korea ja tema liitlase Hiina suhted on viimaste kuude jooksul teravnenud, kalalaeva kaaperdamine halvendab suhteid tõenäoliselt veelgi. **Delfi**

RAHUTUSED STOCKHOLMIS

Stockholmi Husby eeslinnas panid noortejõugud põlema autosid ja hooneid ning kaklesid politseiga. Väidetavalt põhjustas rahutused intsident, kus politsei laskis maha ühe eaka mehe. **ERR**

VENEMAAD RAPUTAB LASTE PEKSMISE JUHTUM

Venemaa Amuuri oblastis Pionerskis asuvas internaatkoolis käivitatud uurimisega tehiti kindlaks, et 16- ja 17-aastane kasvataja peksid seal õppivaid orbusid süstemaatiliselt käte,

jalgade ja rihmaga. Juurdluse andmeil kannatas peksmise all kümme last. Üks internaadi kasvataja filmis peksmist mobiiltelefoniga, mis internetti lekkinuna juhtumi ka paljastas. **Delfi**

Nafta maailmaturu hind võib olla kunstlikult üles upitatud

Hinnaga manipuleerimine võis kergitada mitte ainult bensiini, vaid ka teiste kaupade hinda.

Kaivo Kopli

kaivo.kopli@epl.ee

Euroopa Komisjon on hakanud uurima, kas suured kütusefirmad ja hinnaandmete agentuur on manipuleerinud nafta hinnaga ja hoidnud seda kunstlikult kõrgel. Kui nii, siis võib olla põhjendamatult kõrge ka bensiini hind ja mõju on olnud hoopis laiemgi, kuni inflatsiooni hoogustumiseni välja.

Eelmisel nädalal korraldasid konkurentsiametnikud etteteatamata kontrollkäigu energiagigantide BP, Royal Dutch Shelli ja Statoili kontoritesse ning hinnaindeksite avaldamisega tegelevasse firmasse Platts. Komisjoni avaldus teatas, et kahtluste kohaselt võisid ettevõtted koostöös teatada hinnaandmete agentuurile nafta- ja biokütusetoodete moonutatud hindasid.

Uurimine on alles algstaadiumis ja pole täpselt teada, kas see puudutab ainult neid ettevõtteid, mõnda üksikjuhtumit või hoopiski pikemat perioodi. Ettevõtted on lubanud teha konkurentsiametnikega täielikku koostööd, kuid pole kiirustanud selgitama, milles täpsemalt uurimine seisneb. Kidakeelseks on jäänud ka Komisjon.

Kahtluste kohaselt võisid energiagigandid koos teatada moonutatud hindasid.

Meedia on siiski veidi heitnud valgust võimalikule skeemile, mis ei pruugi küll olla ebaseaduslik, vaid lihtsalt ebapärase hinnataseme määramine. Paralleele on tõmmatud ka mulluse nn Libori skandaaliga – käputäis suuri panku manipuleeris oma tulude suurendamiseks andmetega, mille põhjal kujunes Londoni pankadevaheline intressimäär Libor.

Platts on peamine hinnaandmeid avaldav agentuur. Lihtsustatult öeldes kogutakse tehingute osalistelt andmeid hindade kohta. Näiteks Statoil on kinnitanud, et edastab Plattsile 2002. aastast saadik pidevalt toornafta, rafi-

Euroopa Komisjon uurib suuri naftaettevõtteid BP-d, Statoili ja Royal Dutch Shelli. Shelli tanklast kütust võtvat härrat kui lõpptarbijat võivad ebaausad hinnamoonutused kahjustada, usub Euroopa Komisjon.

Foto: Reuters/Scanpix

neeritud toodete ja biokütuste hinna andmeid. Võimalik, et Euroopa Komisjoni kahtlus seisneb selles, et teatatud ei pruugi olla tegelikku hinnataset, vaid kõrgemat. Platts'i hinnaindeks võetakse aga sageli üle maailma aluseks paljude tehingute hinna määramiseks. Nii võivadki kujuneda kunstlikult kõrged hinnad.

Kui aga hinnad on siiski õigesti teatatud, tekitab küsimusi ka Platts'i meetodika ning hinnaindeksit võib moonutada seegi, kelle antud andmeid kasutatakse ja kelle andmed jäetakse arvesse võtmata. Platts kasutab nimelt nn akent ehk sulgemisel oleva turu süsteemi: hinnatase määratakse ainult poole tunni jooksul enne kauplemispäeva lõppu tehtud ostusoovide, müügipakkumiste ja tehingute põhjal. Kriitikute sõnul annab see turust üksnes hetkepildi, sest ei võta arvesse nn aknast välja jäävaid tehinguid. Välja jäetakse ka turuosalisi ja

võimalik, et praegune uurimine ongi osalt seotud sellega. Nimelt esitas Ungari biokütuse tootja Pannonia Ethanol mulu Euroopa Komisjonile kaebuse, sest Platts ei rahuldanud nende taotlust osaleda hinnastamises oma andmetega.

Andmed ei lange kokku

Hinnaindeksi koostamist kritiseeris eelmisel aastal ka Prantsuse naftakompanii Total, märkides, et korduvalt on ette tulnud olukordi, kus indeksis

näidatud hinnad ei lange kokku nende andmetega hetkeolukorrast. Totali väitel moonutavad sellised lahkevused reaalselt hinnataset hinnaahela igas etapis ja puudutavad sealhulgas lõpptarbijat. Ka Euroopa Komisjon andis eelmisel nädalal teada, et hinnaindeksi moonutused võivad kahjustada lõpptarbijat.

Kuna odavam hind vaevalt tarbija kahjustamiseks liigituks, võibki oletada, et hind on kõrgemaks aetud. Kõrgem naf-

ta hind kütab ka inflatsiooni ja võib aeglustada majanduskasvu. Näiteks Suurbritannia kohta on audiitorifirma Ernst & Young välja arvestanud, et kui naftabarrel maksab üle 120 dollari, suurendab see inflatsiooni 1,5 protsendipunkti ja kahandab SKT-d 0,8 protsendipunkti. Hind veidi üle 100 dollari – nagu see laias laastus ongi viimased paar aastat enamasti olnud – vähendab SKT-d 0,1 kuni 0,2 protsendipunkti. ●

Kummalised hinnakõikumised

Briti ajaleht Telegraph tõi näiteid toornafta, hulgimüügis oleva bensiini ja tanklast müüdava bensiini hindadest. Varem kehtis üldjuhul rusikareegel, et toornafta barreli kahe dollari võrra kallinemine või odavnemine tähendas tanklas bensiiniliitri hinna penni võrra kerkimist või langemist.

Umbes viie aasta eest hakkas aga ilmnema hälbeid. 2008.

aastal, kui toornafta barreli hind kerkis rekordilise 147 dollarini, oli bensiini hinnad hulgimüügis 1200 dollarit tonni eest ja tanklas 1,19 naela liiter.

Tõepoolest, kütuseturu keerukust näitab ka see, et toornaftat ja tanklabensiini mõeldakse mahuühikutes, hulgimüügis aga kaalu järgi. 2011. aastal olid hinnad järgmised: toornafta 125 dollarit, hulgimüügbensiin endiselt 1200 dol-

larit, tanklas aga tuli välja käia 1,37 naela.

Bensiini jaemüüjate ühenduse esimees Brian Madderson tõi veel ühe näite. Nimelt kerkis hulgimüügbensiini hind veebruaris kaheksa penni, kuigi selleks polnud mingit geopoliitilist ega majanduslikku mõjurit. Pakkumisi oli küllaga ja halb ilm vähendas nõudlust, nii et loogiliselt pidanuks hind langema.

Briti ärimehed nõuavad riigi EL-i jäämist

Lahkumise korral kaotaks Suurbritannia majandus hinnanguliselt kuni üle saja miljardi euro.

Lauri Laugen

v-uudised@epl.ee

Suurbritannia edukamad ja väljapaistvamad äritegelased süüdistavad euroskeptilisi parlamendiliikmeid poliitika eelistamises majandusele ja rahvuslike huvide hülgamises, kui nõuavad Suurbritannia Euroopa Liidust lahkumist.

Briti ajalehes The Independent avaldatud ühispöördumises andis äritegelaste seltskond jõulise vastulöögi poliitikutele, kes on väitnud, et Suurbritannia majanduslikud huvid oleks väljaspool Euroopa Liitu paremini kaitstud.

Peaminister David Cameroni kutsutakse üles Euroopa ühisturгу tugevdama ja süvendama, et toetada Briti majandust 110 miljardi naelaga (130 miljardi euroga). Kiri, millele on alla kirjutanud Briti tööstuskonföderatsiooni praegune ja järgmine president ning selliste firmade nagu BP, Deloitte, Lloyds ja Centrica juhid, on ärimaailma esimene koordineeritud vastus üha häälekamale Euroopa-vastasele poliitilisele retoorikale saareriigis.

Ei astu vastu

Kiri peegeldab Londoni finantsringkondade üha kasvavat muret, et peavoolu poliitilised liidrid ei astu Euroopa-vastastele tunnetele efektiivselt vastu, nagu võis näha eelmisel kuu kohalike omavalitsuste valimistel.

Äritegelased kirjutavad, et ainuüksi majanduslikult oleks Euroopa Liidust väljaastumine Suurbritanniale tugevalt kahjulik. „Majanduslik põhjus Euroopa Liitu jääda on ülekaalukas,” öeldakse kirjas. „Suurbritanniale on liikmelisus hinnanguliselt väärt 31–92 miljardit naela (37–109 miljardit eurot) aastas sissetulekuna tõi veel ühe näite. Nimelt kerkis hulgimüügbensiini hind veebruaris kaheksa penni, kuigi selleks polnud mingit geopoliitilist ega majanduslikku mõjurit. Pakkumisi oli küllaga ja halb ilm vähendas nõudlust, nii et loogiliselt pidanuks hind langema.

Kokkuvõtteks öeldakse: „Liikmelisuse eelised kaaluvad kulutused ülekaalukalt üles ning vastupidist väita tähendab poliitika majandusest ettepoole asetamist.” ●

a

ARVAMUS

AFGANISTANIST

Iga kuu sureb umbkau-
du 250 Afganistani [valit-
suse] sõdurit ja polit-
seinikku.

(THE WASHINGTON POST)

SÜÜRIAST

Valitsusväed ei ole suutnud küll otsustavat
muutust saavutada, kuid olukord on mõne-
võrra stabiliseerunud ja mässuliste edene-
mine aeglustunud.

RAHVUSVAHELISTE KAITSEUURINGUTE
KESKUSE TEADUR ERIK MÄNNIK (POSTIMEES)

PUIDU PÕLETAMISEST

Kivisöele tuginemine oli tegelikult
metsadele hea, sest meie esivane-
mad lõpetasid puidu hankimiseks
metsade rüüstamise.

KOLUMNIST BJORN LOMBORG (PROJECT SYNDICATE, 2013)

MIS SAAB väikelinnast, kust inimesed lahkuvad ja jätavad korterid tühjaks?

Maju tuleb lammutama hakata

Intervjuu

Küllti-Riin Tigasson
arvamustoimetuse juht

Tühjade eluruumide osakaal on Valgas Eesti suurim: 6600 eluruumist hinnanguliselt 700–1000 seisab tühjalt.

Täpset arvu ei tea keegi, ütleb Valga linnapea Kalev Härk.

●●Linnapea Kalev Härk, inimest, kes saabub Valka rongiga, võtavad vastu tühjad majad. Otseselt raudteejaama juures on terve tänavatäis tühje elumaju üksteise kõrval. Miks see nii on?

Eks see teema üks haavas torkimine ole. Valga elanike arv on vähenenud, Nõukogude ajal oli siin peaaegu 19 000 elanikku, nüüd rahvastikuregistri andmetel 13 600 (2011. aasta rahvaloenduse andmeil on Valgas kõigest 12 261 elaniku – toim).

●●Inimesed kolivad siit ära?

Valga paistab mahajäetud elamispindade hulga poolest tõesti Eestis silma. Aga selle taga on kunagise Nõukogude sõjaväe ja raudtee mõju. Nõukogude ajal elas Valgas tohutu palju sõjaväelasi ja nende perekondi. Raudteel töötas 3000 inimest, nüüd on raudteele jäänud veidi üle saja töökoha. Nõukogude sõjaväelaste pered elasid mugavustega paneelilamutes. Kui nad lahkusid, kolisid inimesed ilma mugavusteta korteritest, vanadest puumajadest ja eestiaegsetest kivimajadest sõjaväelastest vabaks jäänud

paneelmajade korteritesse. Ja need nii-öelda kõdumajad hakkasid pooltühjaks jääma. Inimene tahab ikka elada seal, kus on mugavam. Mäletan oma noorusajast, et Võru linnas oli Nõukogude ajal korteri leidmisega tohutult probleeme, eluasemeid nappis, aga Valgas oli kortereid piisavalt.

●●Ehkki kortereid oleks Valgas praegugi justkui ülearu, seisab linna arengukavas punkt, et tahetakse ehitada energiasäästlik munitsipaalimaja. Miks seda vaja on?

See, et Valgast lahkunud Vene sõjaväest nii palju kortereid tühjaks jäi, on lõõnud terve sinise korterituru paigast ära. Väga palju müüakse väga odavaid kortereid (praegu saab Valka osta näiteks 40-ruutmeetrisest korteri 3150 euro eest, kolmetoalise 60-ruutmeetrisest eest küsitakse 4500 eurot – toim). See annab turule signaali, et siinsetesse uutesse korteritesse pole vaja investeerida. Viimane uuslamu valmis Valgas viis kuus aastat tagasi ja sellegi näol oli tegu Nõukogude ajal arstide majaks mõeldud hoone valmis ehitamisega. Aga probleem on see, et noored otsivad endale elamiseks kortereid, mida hetkel kinnisvaraturul ei pakuta. Esiteks tahetakse, et oleks üürikorter, omanikuks väga ei kiputa. Ja teiseks tahetakse, et oleks säästlik maja.

●●Nii et kui Valka tahab kolida noor spetsialist, näiteks arst, kes nõukaaegsesse paneelmajja korterit osta ja remontida ei taha, vaid otsib ilusat moodsat üürikorterit, siis tal valikut polegi? Jah, hetkel nõutakse parema

Foto: Rauno Volmar

„Võlgnike probleem süveneb,” ütleb Valga linnapea Kalev Härk.

taseme kortereid, mida turul napib. Meil on kesklinnas palju eestiaegseid maju, mis seisavad ka sama hästi kui tühjalt. Ilusad, korralikud kivimajad,

Eestis ei ole kinnisvaramaksu, mis sunniks omanikke maju mitte tühjana hoidma.

Palju tühje kortereid annab signaali, et siia pole mõtet uusi kortereid rajada.

kolm-neli korrust linna peatänavas, kunagised kaupmehemajad, hoovi pool verandad, osas majades tegutses allkorrusel kontor või poeke, aga ülejäänud maja on tühi. Nad on ka muinsuskaitse all. Nendes majadesse saaks teha väga ilusad korterid, aga eraomani-
kel pole selleks motivatsiooni. Tabaksime kaks kärbest

ühed hoobiga, kui õnnestuks käivitada programm, et rajame munitsipaalurume miljööväärtuslikesse hoonetesse. Praegu käivad paljud spetsialistid Valka tööle Tartust või mujalt kaugemalt.

●●Kas paneelmajades ollakse kimpus ka sellega, et inimesed on välismaale kolinud ega maksa kommunaalmakseid?

Eks ikka. Jäädakse võlgu, ära minnes ei peeta siniseid kohapealseid kohustusi millekski. Või siis tuntakse, et ollakse väljapääsmatus olukorras, võlg kuhjub ja siis otsustatakse välismaale minna.

●●Ja korter seisab, mööbel sees, maksed kuhjumas? Arvatavasti see nii ongi.

●●Ja ühistu midagi teha ei saa? Võlglaste probleem süveneb. Ühistul oleks vaja sellisel puhul ruttu tegutseda. Ühistu saab minna nõudega kohtutäituri juurde, et selline korter võimalikult kiiresti maha müüa. Aga tavaliselt pole ühistutel majanduslikku

ja juriidilist kompetentsi selliste probleemidega tegeleda. Ühes kortermajas keerati tervel püstikul vesi kinni, sest võlgnikud olid sees. Nii said karistatud ka need, kes olid arved korralikult maksnud. Kui Eestis 1990-ndate algul kortereid erastati ja tagastati, loodeti, et vaba kinnisvaraturg lahendab kõik probleemid. See võib paika pidada kolmes-neljas suuremas linnas, aga väikestes linnades mitte. Tekivad võlgnikud, ühistud ei saa hakkama.

●●Mida teha majadega, kus elatakse ainult paaris korteris? Kui Ida-Saksamaalt koliti 1990-ndatel massiliselt Lääne-Saksamaale, hakkasid seal sed linnad tühje paneelmaju lammutama.

Hea meelega teeks siin ka sama. Linn uueneb kogu aeg nagu looduskas – mingid asjad vajavad aeg-ajalt ikka lammutamist. Aga nad on eraomandis (erinevalt Eestist ei erastatud Ida-Saksamaal kortereid elanikele – toim). Oleme omanikega läbi rääkida püüdnud, et lammutada. Siin Lõuna-Eestis on mitu omavalitsust tahtnud tühje kortermaju lammutada, aga ikka mõni korteriomani-
kel keeldub ja nõuab üle mõistu-
se suurt summat kompensatsiooniks. Selline tühjalt seisev omand on negatiivse väärtusega ja toob pigem kulu kui tulu. Samas, Eestis ei ole kinnisvaramaksu, maamaksu, mis omanikke sunniks maju mitte tühjana hoidma. Sa võid osta linna peatänavas äärde krundi ja panna sinna kasvõi puuriida niisama seisma, midagi teha ei saa.

●●Selles linnas ei seisa tühja-

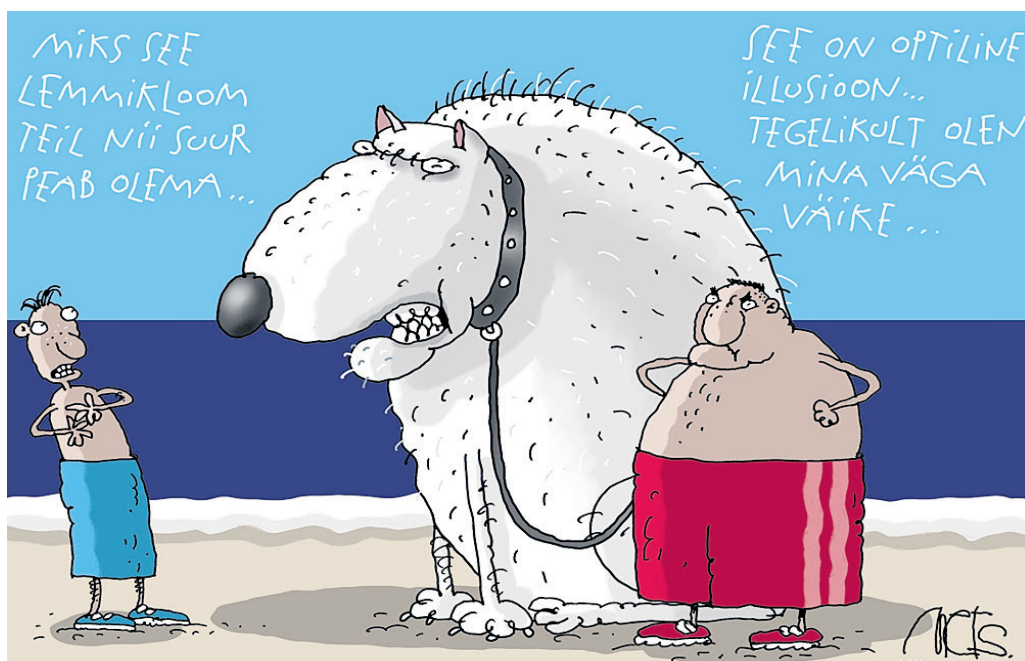
na üksnes kortermajad, vaid ka paljud äripinnad otse peatänavas. Kas elu hakkab väikelinnast lahkuma?

Omal ajal, veel 1990-ndatel ei suudetud ette näha, et kaubandus koondub marketi tüüpi keskustesse. Ka teised Eesti linnajuhid on vestlustes kurnud, et peatänavad surevad välja, väikepoed kaovad. Eesti tarbija on väga pragmaatiline. Kui suur keskus pakub teisi hindu kui väike pood, läheb tarbija sinna.

●●Te ise olete Valgas sündinud. Viimase kümne aastaga on Valgast lahkunud ligi 2000 inimest. Kas teie pole tundnud ahvatlust ära minna?

Õpingute ajal elasin kolm aastat Tallinnas. Paljud, kes siit ära on kolinud, on öelnud, et ega neid seal mujal peale töökoha ja kõrgema palga miski ei köida, kogu aeg on mure, kuhu lapsed paned. Meil on elu sõbralikum, lasteaiakohtade puudust pole, kooli saab valida, huvialaringe on palju. Valga lapsed saavad käia lastemuusikakoolis, Läti-Valkas on koguni rokokool, kus käivad ka Eesti-Valga lapsed. Ja lastekunsti-
kool, mille lõpetanud saavad Riia kunstiakadeemiasse lihtsustatud korras sisse! Omavalitsus pingutab, aga töökohti me luua ei saa, saame ainult bürokraatiat võimalikult lihtsustada. Aga ettevõtlikkus on koondunud suurtesse linnadesse. Ja nii ta vaikselt imebki meilt inimesi ära. Ainuüksi Tallinna tasuta ühistransport viis meie registritest ära 60–70 inimest. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

Valgamaa alevik lammutab kortermaja

Kommentaar

Juta Karpov
Hummuli vallasekretär

Hummuli vald Valgamaal alustas kaks nädalat tagasi ühe neljakorruelise kortermaja lammutamist. Tegu on esimese suure kortermajaga, mis Hummuli alevikku Nõukogude ajal üldse ehitati. Probleemid algasid ja elanikud hakkasid majast lahkuma, kui Hummulis lõpetati kaugkütte kasutamine ja inimesed pidid ise majade kütmisega tegelema hakkama.

Praegu elavad maja endised asukad üle Eesti laiali, Hummulisse on jäänud neist umbes pooled. Ligi kümme aastat

on hoone seisnud tühjana ja maja ehitustehniline seisund on pidevalt halvenenud.

Hoone on 32 korteriga valasomand, millest 29 korterit kuulub füüsilistele isikutele, kaks korterit Hummuli valla-
le ja üks korter kohalikele ettevõttele. Kuna tegemist on valasomandiga, siis kinnisvaratehinguid sai nende korteritega teha kuni 1. märtsini 2006.

Nüüd otsustas vald laenu võtta, et hoone lammutada. Lammutamine maksab ligi 29 000 eurot.

Ekspertiis on näidanud, et majakarbi terviklik rekonstrueerimine nii, et ta oleks tervikuna jälle elamiskõlblik, maksaks 320 000 eurot.

Tegime tänavu veebrua-

ris kõigile korteriomani-
kele ettekirjutuse, et nad maja ise maha lammutaksid. Sellele ei tulnud ühtegi reaktsiooni. Ainult paar inimest uuris, kuidas oma vanad asjad ja mööbel majast kätte saada.

Kas me ei karda nüüd, et mõni selle maja korteriomani-
keid kohtusse kaebab? Eks natuke ikka, kuid vara omanikul on ka kohustused, mitte ainult õigused. Helistasime lammutustööde planeerimise käigus läbi nii palju inimesi kui võimalik, saatsime kirjad ja teavitused.

Praeguseks on maja katus juba maha võetud, paneelid on veel osaliselt püsti. Loodame, et maja saab lammutatud juuni alguseks. ●

EESTI INIMARENGUST

Mahajäämus Lääne- ja Põhja-Euroopast on suur ning see pigem kasvab kui kahaneb. Sama on juhtunud teiste Ida-Euroopa liidritega: üha rohkem on plekke ka Sloveenia ja Tšehhi Vabariigi maniskil.

ANALÜÜTIK AHTO LOBIJAKAS (POSTIMEES)

TARTU RAHUST

Ivangorodi elanikelt me too-kord loomulikult ei küsinud, kas nad tahavad Eestis elada.

FILMIMEES ILMAR RAAG TARTU RAHU JÄRGSETEST PIIRIDEST (POSTIMEES)

DOKTORITÖÖST

Kahju, aga töö, mille sisuks on inimeste mõistmine ajaloos, esitas autor, kellel on raskusi mõista inimesi oma kaasajal.

KIRJANDUSTEADLANE PEETER OLESK ARVUSTAB LAINE RANDJÄRVE DOKTORITÖÖD (SIRP)

SPORDIST

Aga mis nüüdisajal käib? Üks lõputu mahu tegemine, kilomeetrite ja treeningtundide kogumine.

AJAKIRJANIK PRIIT PULLERITS OMA VEEBIPÄEVIKUS TULUTUST SPORDIMETOODIKAST.

Lagunev linn: endine kauplus, aknad sisse löödud, katusel haljendamas noor kask.

Kasutatud riiete äri kõrval asub veel üks müügis olev maja.

Maja Vahtra tänavalt, esimese korruse aknad laudadega kinni löödud. Majas on üksteist korterit, aga elatakse ainult kolmes, räägib 71-aastane Marit, kes istub hoovis, vardad käes ja lõngakera süles. Ülejäänud korterid seisavad niisama, kütmata tühjalt.

Kunagine Valga kõrgeim hoone hotell Säde on tänaseks suletud.

Kunagisest lasteaiast üle tee asuv hoone ootab lammutamist.

Fotod: Rauno Volmar

Valga. 30 aastat hiljem

Mu hea sõbranna veetis lapsepõlve Tartu-lähedases külas. Ta mäletab, kuidas uute kortermajade vahel mängisid lapsed, triigitud kleidid seljas ja tutid peas. Nüüd läks ta sinna tagasi. Mängivaid lapsi polnud. Majad olid räämas. Ja kuna elanikud olid loobunud keskküttest, oli iga korter rajanud endale isikliku küttesüsteemi, nii et Le Corbusier' ideaalide järgi rajatud paneelmajade akendest turritasid

välja korstnaotsad. Kui sattusin nädal tagasi Valka, kogesin midagi sarnast. Lapsena elasin Valgas, sest ema ja isa suunati pärast ülikooli lõppu sinna tööle. Veetsin selles linnas aja, mida nimetatakse vist õnnelikuks lapsepõlveks. Ära kolides olin kuuene.

Mida ma seal nüüd, 30 aastat hiljem nägin? Ma nägin, et terve tänav – Vahtra tänav, mis viis raudteejaamast otse mu kunagise kodumajani ja mida mööda koos ema ja väikese õega kõndides võtsime ühel suveõhtul kingad jalast,

et käia paljajalu äikesevihmast jäänud sooja veega lompides – oli täis lagunenud maju. Üksteise kõrval.

Osa majade aknaid haigutab tühjaalt, teised on laudadega kinni löödud. Järgmine: sama. Tuleb blond naine, 38-aastane Anne. Ta ütleb, et ei käi tööl ja noored lähevad välismaale ning tema ei taha, et ta neli last sellesse linna elama jääksid. Saabub jalgrattur,

peatub majade vahel, tõstab prügikasti kaane ja hakkab seal tuulama.

Loodus võtab üle

Mäletan, et selles linnas oli hea laps olla. Viiekorruselistes paneelmajades (ühes sellises ma elasingi) elas kümneid lapsi, kes pimeduse saabumiseni majade vahel õues mängisid. Mängiti luurekat, chitati parvesid, millega chitusplatside vahele tekkinud hiiglaslikel porilompidel parvetati, tehti võililleõitest printsesse.

Käisin väikeses lasteaias ja

kui sinna tuli üks katkise kleidikesega tüdruk perekonnast, kus ei valitsenud ilmselt kuigi toetav õhkkond, ütles kasvataja igale emale, et nad räägiksid kodus lastele: hoidke seda tüdrukut ja vaadake, et te ta mängu võtate. Selle lasteaiaruumides tegutseb nüüd usuühing.

Teel linna peatänavale tuleb mööduda hoonest, mis oli kunagi Valga kõige kõrgem: hotell Säde. Üks aken on lahti, punane kardinal hõljub tuules. Aga hotelli peauks on kinni, juures silt „Külastemaja Säde ajutiselt suletud“. Välistrepid on kuldunud, astmete vahel kasvavad võililled.

Valga peatänav. Kolmekorruselise hoone, ukسل suur silt „Ärikeskus“. Tegevus käib ainult allkorruse ühes nurgas, selleks on *secondhand*'i suurmüük. Reisibüroo: läbi tolmuste akende paistab tühi ruum, mille ainus sisustus on seinajal kõõtsakil olevad kuivanud palmid. Rahvaliidu pole enam, aga Rahvaliidu sildid ripuvad ikka veel ühe büroohoone seinal.

Eesti ametlik doktriin on: viriseda ei tohi. Mitte „paljud majad on tühjad“, vaid „paljud majad ei ole tühjad“. Valgas on palju head. Loodus. Rohelus. Värske õhk. Linnulaul on vali. Asfaldipragude vahel kasvavad lilled, mahajäetud majade katustel rohetavad puud. **● Külli-Riin Tigasson**

TAAVI KOTKA: RAHA VEDELEB MAAS

Majandusministeeriumi ase-kantsleri Taavi Kotka sõnul jääb töökäte puuduse tõttu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas maas vedelev raha üles korjamata ja suur hulk

tööd tegemata. Töandjate hinnangul on Eesti tööjõuturul, eriti IT-sektoris, juba kaheksa aastat suur puudus inseneridest ja reaalteadusi õppinud spetsialistidest. ERR

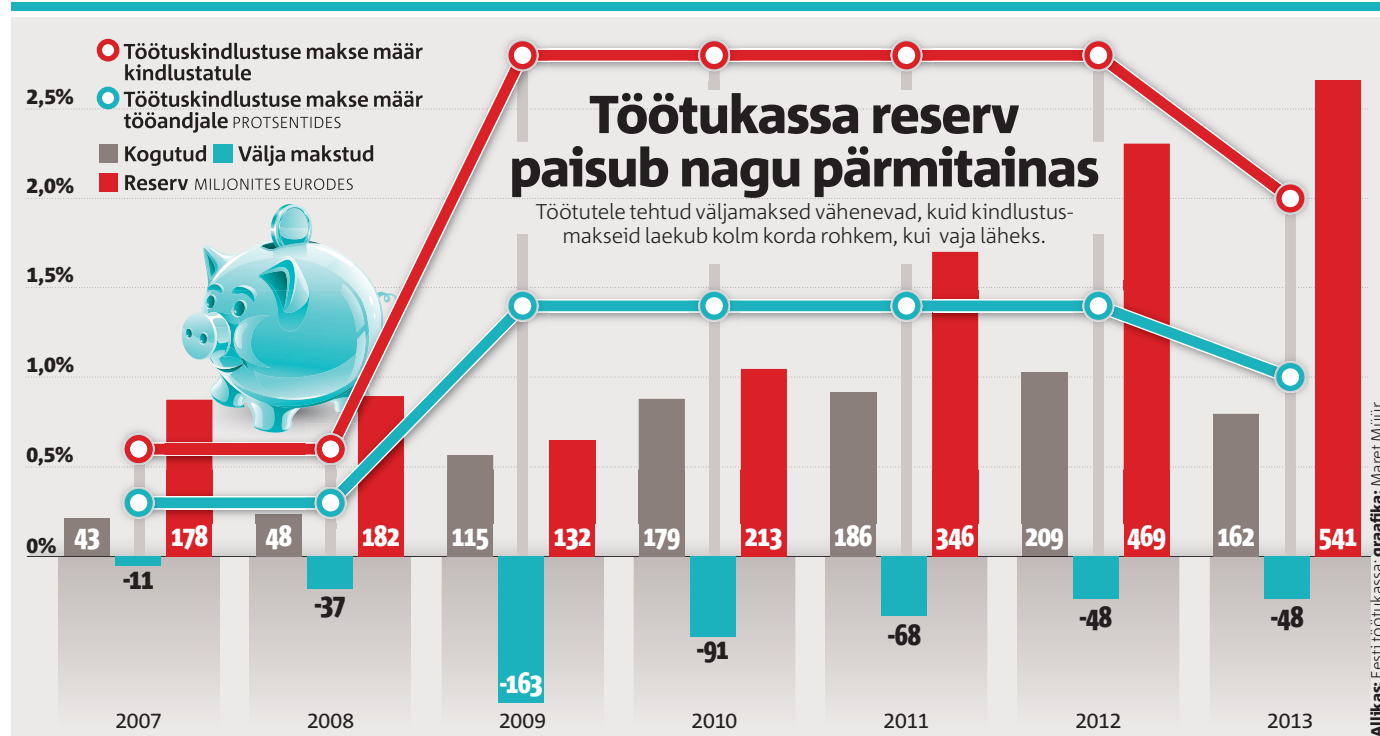

TOOMAS TOOL JÄI RIIGIKOHTUS LÕPLIKULT SÜÜDI

Riigikohtu kriminaalkollegium jättis reedese otsusega muutmata SEB endise maakleri Karoly Kirberi ja ettevõtja Toomas Tooli turumanipulatsioonis süüdi mõistmise, kuid tühis-

tas ringkonnakohtu otsuse Toolile mõistetud rahalise karistuse määra kohta (250 päevamäära ehk tema puhul 500 000 eurot) ja saatis selle uuesti arutada. Delfi

Töötukassa rahavaru on kasvamas poole miljardini

Töötukassa reserv ületab kavandatavaid väljamakseid sel aastal rohkem kui kümnekordselt.

Andres Reimer
andres.reimer@epl.ee

Ehkki töötukassa reserv on enneolematult suur, ei taha valitsusliidu poliitikud töötuskindlustuse makse vähendamise midagi kuulda ja põhjendavad varude kogumist Euroopa viletsavõitu majandusseisuga. Tänavu koguneva rohkem kui poole miljardi euro suuruse töötukassa netovarade mahuga saaks katta mitu korda sügavama kriisi, kui Eesti elas üle 2009.–2010. aastal, kui töötuse määr tõusis 17% ligi.

„Me langetasime tänavu töötuskindlustuse makse määra 4,2%-lt 3%-le, mis on minu hinnangul küll väga suur alandamine,” ütles riigikogu rahanduskomisjoni esimees Sven Sester (IRL).

Kindlus tulevikuks

Sel aastal maksavad töötajad oma brutopalgast töötuskindlustusmaksiks 2% ja tööandjad juurde 1%.

„Ma olen veendunud, et Eesti majanduse oodatust nõrgem kasv esimeses kvartalis on ajutine nähtus ja meie kaubanduspartnerite halvad tulemused ei too kaasa halbu tagajär-

gi,” kinnitas Sester. „Kuid see reserv annab meile kindluse, et suudame tulevikus kõik probleemid lahendada.”

Majandusbuumi ajal kogus riik praegusega võrreldes mitu korda väiksemat töötuskindlustusmaks, kasvatades reservid piisavalt suureks, et katta riskivabalt 2009. aastal tehtud seni suurim 163 miljoni eurone koguväljamakse. Samal aastal tõsteti töötuskindlustusmaks määra varasemalt 0,9%-lt ligi viis korda kõrgemaks,

Buumi ajal kogus riik mitu korda vähem makset, kuid suutis katta kulud kriisi ajal.

millest kindlustatu ehk töötaja maksis 2,8%, töandja omalt poolt 1,4%.

Eiki Nestor (SDE) nimetas Delfis kõrge töötuskindlustusmaks kogumist varjatud tulumaksuks. „Sotsiaaldemokraadid löid töötuskindlustuse aastaid tagasi selleks, et töötutel oleks töötaja jäämise korral kindel sissetulek ja võimalus uut töökohta otsida. Mitte selleks, et Reformierakond saaks tulumaksu määra vähendada,” kurjustas Nestor. „Vastus küsimusele, miks nii arulagedalt toimitakse, peitub teadmises, et juba mitmendat aastat kasutab valitsus nii töötukassa kui haigekassa reserve muul otstarbel. Nende reservide riigistamise abil tagatakse riigikassa tõrgeteta töö kulude katmisel.”

Koos ametiühingute keskliidu juhi Peep Petersoniga nõudis Nestor senise praktika muutmist: tuleb laiendada nende inimeste ringi, kellele makstakse töötuskindlustushüvitist, ja peale selle tuleb vähendada töötuskindlustusmaks suurust, sest raha on praegu niigi piisavalt.

Reservid on tervik

Rahandusminister Jürgen Ligi seavastu kinnitas, et riigi riskireserve tuleb käsitleda tervikuna, mitte iga asutuse kohta eraldi. Rahandus- ja sotsiaalministeeriumitel on käsil töötuse tervikkäsitluse reform, mis puudutab nii põhieelarve, haigekassa kui ka töötukassa kulusid, mistõttu ei saa Ligi sõnul enne sellealaseid otsuseid täpselt hinnata ka töötukassa rahavajadust.

„Nestori väitesse suhtun

kui tavalisse sotsiaaldemokraatlikku silmakirjalikkusse: ühelt poolt tahetakse suuri riiklikke kulusid ja kõrgeid makse, teiselt poolt ei öelda ära ühestki eelarvetulu kaotamisest, lisaks võrdsustatakse nüüd ainult töötuse sihtotstarbel kasutatav makse piiramatult kulutatava tulumaksuga,” leidis rahandusminister.

Sester võttis omaks Nestori etteheite, et töötukassa aitab eelarvet tasakaalus hoida. „Loomulikult lähevad kõik reservid riigieelarve bilanssi, kuid töötuskindlustuse kõrge protsendi kogumine pole küll seotud eelarve tasakaalu hoidmisega,” väitis rahanduskomisjoni esimees. „Vajame reserve selleks, et rasked ajad üle elada. Möödunud kriis näitas väga selgelt, et reservid aitasid meid, ehkki sulasid nagu kevadine lumi.”

Töötuskindlustusmaks

Kuigi üksikisiku tulumaks on sel aastal 21%, lisandub sellele veel seesama töötuskindlustusmaks 2% ja II samba kogumispensioni maks 2%, nii et inimeselt võetakse ära veerand brutopalka.

Töötuskindlustusmaks kaudu kindlustavad inimesed end töötuks jäämise riski vastu. Sellel aastal peaks töötukassa saama töötuskindlustusmaksest 162 miljoni eurot tulu. Kindlustushüvitisteks kulub sellest üle 48 miljoni.

Töötuskindlustuse eelarve on suurem, sest aktiivset tööhõivepoliitikat toetab ka Euroopa Liit. Aasta lõpuks kasvavad töötuskindlustuse reservid üle 540 miljoni euro.

Isegi siis, kui hüvitisteks kuluks kaks korda praegusest rohkem, kasvaksid töötukassa reservid kehtiva maksemäära puhul endiselt. Süsteemi kriitikutel arvates pole reserve töötuskindlustuse tarbeks vaja suurendada.

Tarand tahab pärida Kallaselt R-Hoolduse sulamiljoni kohta

Täna osaleb Euroopa Komisjoni asepresident, transpordivolinik Siim Kallas Strasbourgis Euroopa Parlamendi plenaaristungil. Öhtupoolikul on aga roheliste fraktsioon Kallase endale külla kutsunud, et lisaks transpordi- ja keskkonnateemalistele küsimustele pärida aru ka Kallase 1990-ndate lõpu tegemiste kohta OÜ R-Hoolduse juhatuse liikmena.

„Tundmatu päritoluga raha laekumist poliitikasse üritatakse Euroopas vältida, ja kohati täitsa edukalt. Seesama Siim Kallas oli ju varasemalt korruptsiooni ja pettuste väljajuurimise volinik Euroopa Komisjonis,” ütles roheliste fraktsiooni liige Indrek Tarand. Ta lubas, et juhul, kui tal täna öhtupoolikul avaneb võimalus Kallaselt 14 aasta taguste sündmuste kohta küsida, siis ta seda ka teeb. Tema sõnul ei ole praeguses komisjoni koosseisus ühtki teist nii kehva mäluga inimest kui Kallas.

„Ma saan inimlikult aru, et 14 aasta taguseid sündmusi on raske mees pidada, aga sel juhul on võimalik ju Kallasel kui endisel R-Hoolduse juhatuse liikmel ka teised toonased juhatuse liikmed (Märt Rask, riigikohtu praegune esimees

ja Andres Lipstok – toim.) kokku kutsuda ja küsimärgiga teemad meelde tuletada,” märkis Tarand. Tema sõnul ei ole teema Euroopas täielikult tundmatu, sest vastavad artiklid on kokkuvõtlikult ilmunud ka inglise keeles, kuid selle materjaliga on tuttavad peamiselt inimesed, kes Eesti vastu tervikuna huvi tunnevad, korruptsiooni ja pettuste temaatikaga tegelevad ning transpordi valdkonnaga töötavad.

Kallase kolleeg astus tagasi

Mullu oktoobris teatas Euroopa Komisjoni tervishoiuvolinik John Dalli (Malta) oma tagasiastumisest. Nimelt paljastas Euroopa pettusevastase võitluse ameti (OLAF) uurimine, et Rootsi tubakatootja Swedish Matchiga võttis ühendust Malta äriees, kes lubas „rahaliste hüvede eest” kasutada oma kontakte tervishoiuvolinik Dalli juures, et mõjutada komisjoni oodatavaid uusi tubakatoodete regulatsiooni ettepanekuid. Selgus, et äriees tõesti esines sellise pakumisega, kuigi rahaülekanne teni ei jõutud. Kuigi ei tuvastatud Dalli otsest seotust nimetu ärimee tegevusega, oli volinik nendest sündmustest teadlik.

• Kadri Paas

SaloCenter

Narva mnt 9

www.SaloCenter.ee

KOOLINOORTE ÜLIKONNAD
nii müük, kui laenutus.

Too see reklaam meile ja saad ülikonda ostes või laenutades **-20%**

Tööandjal puudub õigus töötajatelt proovipäevade tegemist nõuda

Töötaja proovimiseks on ette nähtud katseaeg, mille jooksul selgub tema sobivus ametikohale.

Signe Kalberg

signe.kalberg@epl.ee

„Mul kulus kolm päeva oma puhkuse ajast proovipäevadele teistel laevadel, tagasi ma neid ei saanud ega ka tasu 10,5-tunniste proovipäevade eest,” kurtis laeval koristajana töötav Siiri (nimi muu-

sõnul on sellised tasuta proovipäevad nende firmas tavalised, neid teevad nii töötajad kui ka vanad olijad. „Firmal on aga sellistest proovipäevadest kasu, kui ei pea maksma inimestele tasu, töötaja aga rügab kahe eest, et tööd saada,” arutles ta.

Tööinspektsiooni Lõuna inspektsiooni tööinspektor-jurist Neenu Pavel ütles, et proovipäevi seaduses ette nähtud ei ole ja töötaja ei pea sellega nõustuma. „Töötaja proovimiseks on töölepingu

seaduses ette nähtud katseaeg, mis on töösuhte kulgemise esimene etapp,” selgitas ta.

Ühe päeva ettevõttes proovipäeval võib olla ainult

Eesti töötukassas arvele võetud tööt. Tema tööproovil osalemist tõendab töötukassaga sõlmitud kokkulepe. Proovipäevaks töölepingut ei vormistata ja töötasu ei maksta.

Tõendada raske

Seadusest saab mööda hiilida kuni vahelejäamiseni. Tavaliselt peab tööinspektor ettevõtte juhatare liiget külastusest ette teavitama ning proovipäevade tegijad või töölepinguta töötajad peidetakse inspekto-

ri tuleku ajaks ära, st ei lubata neil sel päeval tööle tulla. Ülimalt harvad on juhud, kus inspektor näeb nn seadusliku proovipäevalist.

Kui koos maksu- ja tolli ametiga tehakse etteteatamata kontrollreide, siis vastavad tavaliselt nii tööandja kui ka töötaja, kelle kohta ei ole kirjalikku töölepingut ette näidata, et töötaja on alles esimest päeva tööl, ei ole veel jõutud lepingut alla kirjutada. Töötaja valetab, sest kardab tööst ilma jääda.

Teine levinud vale on, et lepingud on raamatupidaja käes, kes on sõitnud puhkusele/lähetusse vm.

Tulemuseks tööleping

Karistada saab paraku ainult tõendatud rikkumise eest. Kui tööandjal töölepinguid kohapeal näidata ei ole, kuid ta väidab, et need on olemas, aga mitte kontrollimise kohas – ja töötajad toetavad tööandja kinnitust, kohustatakse ta lepinguid inspektorile esitama samal või järgmisel päeval.

Teine inspektsioonipoolne reageerimisviis on tööandjale ettekirjutuse koostamine, millel on lühike täitmise tähtaeg, ja mis kohustab töölepinguid esitama. Selle tagamiseks määratakse sunniraha. Sunniraha

nõutakse sisse, kui tähtjaks puuduvaid lepinguid ei esitata. Ka sellega saavutatakse eesmärk – töölepingu sõlmimine.

Üksikutele juhtudel, kui töötaja julgeb tööandja kuuldud või oma seletuskirjas tunnistada, et on juba päevi tööl olnud ning lepingut nõudnud, kuid pole saanud, ja tööandjal ei ole lepingut näidata, on töötaja tunnistus piisavaks aluseks ning algatatakse väärteomenetlus ja tööandjat karistatakse rahatrahviga.

Pavel täpsustab, et proovipäevadeks ei saaks nimetada olukorda, kus töölesoojijaga lepatakse kokku, et ta paaril päeval käib talle sobival ajal mõned tunnid tutvumas töötingimustega, jälgib tööprotsessi, vestleb töötajatega, loob endale ettekujutuse töökorraldusest ja annab teada, kas on valmis töösuhtesse astuma ja katseaja käigus end proovile panema.

„Näiteks on raskete puuetega laste hooldekodu juhataja rääkinud, et paljud sotsiaaltöö üliõpilased on lisatööd või praktikabaasi otsides nende poole pöördunud. Pärast paari korda majas viibimist, kui nad ainult jälgisid töötajate tegemisi, on enamik kiiresti loobunud tööleasumise soovist,” tõi Pavel vastava näite. ●

Tööandja võib ju tahta, et tööle kandideerija tasuta proovipäeval oma oskusi näitaks, kuid see on ebaseaduslik ning töötaja ei pea sellega päri olema.

Foto: Shutterstock

Kohtujuristi konkurss

Harju Maakohu esimees kuulutab välja avaliku konkursi 20 kohtujuristi ametikohale kohtute seaduse § 125¹ lõike 5 alusel.

Kui oled huvitatud karjäärist kohtusüsteemis ja soovid teha vastutusrikast tööd ning osaleda kohtuasjade menetlemiseks ettevalmistamisel ja menetlemisel kohtumenetluse seaduses ettenähtud ulatuses ning kui vastad kohtute seaduse paragrahvi 47 lõike 1 punktides 1-3 esitatud nõuetele, on kohtujuristi ametikoht just Sinu jaoks!

Pakume Sulle arendavat tööd, konkurentsivõimelist töötasu (pärast katseaega alates 1690 eurot) ja kaaslasteks meeldivat kollektiivi.

Kui oled otsustanud, ootame Sinult:

- 1) avaldust Harju Maakohu esimehe nimele;
- 2) kohtujuristikas kandideerija isikuandmete ankeeti (saadaval Harju Maakohu veebilehel www.kohus.ee/2348);
- 3) Eesti kodakondsust tõendava dokumendi koopiat, haridust tõendava dokumendi ja akadeemilise õiendi (hinnetelehe) koopiat;
- 4) motivatsioonikirja (kuni pool lehekülge), mis sisaldab spetsialiseerumise eelistust kas tsiviil- või kriminaalasjadele.

Dokumendid esita märgusõna «Kohtujuristi konkurss» all Harju Maakohu aadressil Liivalaia 24, 15034 Tallinn või elektrooniliselt aadressil harjumk.info@kohus.ee. Dokumentide esitamise viimane päev on **14. juuni 2013.**

Täiendava informatsiooni saamiseks võid helistada telefonil 620 0076 või 620 0169.

AS Finmec on Rootsi kontserni Svets & Mekanogruppen AB kuuluv ettevõtte. AS Finmec varustab eksporditurgu kvaliteetsete masinaehituslike metallkonstruktsioonidega, mille valmistamine nõuab keerukat keevitust ja mehaanilist töötust. Oma tegevuses lähtub ettevõtte kvaliteedijuhtimissüsteemist vastavalt standardile ISO 9001:2008. Ettevõttes töötab 115 inimest. Lisainfo: www.finmec.ee

AS Finmec ootab oma meeskonnaga liituma KVALITEEDIINSPEKTORIT

Töö eesmärk on kindlustada kvaliteetse ja nõuetekohase toodangu tähtaegne lähetamine tellijale.

Tööülesanded:

- ettevõttesiseste ning tellijate kvaliteedinõuete väljaselgitamine
- kvaliteedinõuete täitmise tagamine tootmises
- pistelise kontrolli läbiviimine tootmises
- mittevastavuste käsitlemine
- suhtlemine tarnijate ja klientidega kvaliteedinõuete osas

Sobivalt kandidaadilt eeldame:

- keevituse ja mehaanilise töötlemise põhimõtete tundmist
- tehnilise dokumentatsiooni ja jooniste lugemise oskust
- eesti ja inglise keele oskust kõnes ja kirjas, vene keele oskust suhtlustasandil
- arvutioskust (MS Word, MS Excel)
- positiivsust, järjekindlust, enesekehtestamise võimet

Kasuks tuleb töökogemus metallitöö või metallkonstruktsioonide inspekteerimisel.

AS Finmec pakub vastutusrikast ja huvitavat tööd rahvusvahelises ettevõttes, tööks vajalikku tehnilist varustatust, head töökogemust ja täienduskoolitust ning korralikku tasu.

Kandideerimiseks palume saata CV koos kaaskirjaga **26. maiks 2013** e-posti aadressile personal@finmec.ee. Lisateave telefonil 680 3552.

JOT Automation Group on 300 töötajaga rahvusvaheline kontsern, mille peakontor asub Soomes ja esindused 9 riigis üle maailma. JOT Eesti OÜ, JOT Automation Groupi tütarettevõtte, asutati 1991. aastal konstrueerimisbüroona ning on tänaseks kasvanud Eesti suurimaks elektroonikatööstusele automaatikalahendusi pakkuvaks ettevõtteks. JOT Eesti OÜ eesmärk on tarnida kvaliteetseid kõrgtehnoloogilisi tooteid, terviklahendusi ja inseneriteenuseid. JOT Eesti pakub oma töötajatele koolitusi ning täiendavat väljaõpet rahvusvahelisel tasemel, võimalusega areneda antud valdkonnas tippspetsialistiks.

JOT Eesti sõbralikus ja innovaatilises meeskonnas on oodatud

PROJEKTIJUHT

Töö kirjeldus

- Projektide juhtimine automaatikaseadmete konstrueerimise ja valmistamise valdkonnas
- Projekti eelarve ja ajagraafiku koostamine ning jälgimine
- Jooksvate küsimuste lahendamine ja projekti infovahetuse korraldamine
- Projekti kokkuvõtete ja raportite koostamine
- Klientide ja allhankijatega suhtlemine
- Kontserni ettevõtete ühistes projektides osalemine

Nõudmised kandidaadile

- Tehniline kõrgharidus
- Hea eesti ja inglise keele oskus (kõnes ja kirjas)
- Töökogemus tööstusautomaatika/elektronika projektide juhtimisel
- Eelnev kogemus projektide eelarvestamise ja kuluarvestamisega
- Vastutustunne, korrektsus ja täpsus töös, antud lubadustest kinnipidamine
- Stressitaluvus mitmete projektide paralleelsele käsitlemisel

Ettevõtte pakub

- Soodustusi sportimiseks
- Töökogemust rahvusvahelises kõrgtehnoloogilises ettevõttes
- Kaasaegseid töötingimusi

Kandideerimiseks palume edastada CV ja vabas vormis avaldus **30.05.2013** aadressile janika.valliste@jotautomation.com või läbi CV Keskuse portaali. Kontakttelefon: 667 0800

k

KULTUUR

EHE JA SEPIS TALLINNAS NÄITUSEL

Suvehaku Tallinnas on palju värskaid ehteid ja sepiseid. Homme, 22. mail avavad Eesti kunstiakadeemia ehte- ja sepakunsti eriala tudengid NO-teatris ehtenäituse „SIHT THIS” ja 2. juunil Tal-

linna ülikooli Astra maja aatriumis näituse „Alla 50 000 ei tee ma midagi!”.

Fotol on Triin Kuke ehe „Une-kuld” (kuld prooviga 999), mis on valminud sel aastal. **EPL**

HÄÄLETAGEM KÖLERIT!

Köler Prize'i publikuhääletus lõpeb neljapäeval kell 19 ja juba järgmisel päeval toimub Eestis kaasaegse kunsti muuseumis gala, kus antakse üle nii pea- kui ka publikupreemia. **EPL**

KOOR KUULSATEL LAVADEL

Filharmonia kammerkoor annab lähipäevil kontserdid kuulsates saalides: Versailles' Royal Operas, Grenoble'i MC2-s, Viini kontserdimajas ja Barcelona Palau Musicas. **EPL**

Peeter Laurits toob taigast Eestimaale kilomeetri fotosid

Fotograaf jäädvustab

ERM-i tarbeks Venemaa põlisrahvaste elu ja kohtumisi loodusega.

Kaarel Kressa

kaarel.kressa@epl.ee

Täna asub fotograaf Peeter Laurits teele Komimaa suunas, et sealne külaelu ja metsik loodus Eesti Rahva Muuseumi (ERM) tellimusel üles pildistada.

Kolmeliikmeline ekspeditsioon plaanis esialgu Komimaal viibida 8. juunini, aga nüüd võib reis pikeneda. „Venemaal ei tea kunagi – sain pühapäeval kuulda, et rongiühendus Söktövkari ja Troitsko-Petšorski vahel on katkestatud, mistõttu peame nüüd viimased 650 kilomeetrit seal kuidagi ilma teedeta maastikul seiklema,” ennustas Laurits eile.

Esimene kord taigas

Komimaalt peaks ERM-i uude hoonesse jõudma viis 200 meetri laiust seinapanoraami, mis on muuseumi näitusesaalide taustaks. Nende täitmiseks kogub Laurits fotoma-

terjali esmalt Komi pealinna lähedastest küladest. Ühtlasi jäädvustatakse audiovisuaalset materjali.

„Kõigepealt tuli hoolitseda selle eest, et oleks kohapealne abi, kontakt, teadmised või vähemalt aimdus, et sa seal õigesti kohtadesse satuksid,” märkis Laurits. Tema kohapealseteks kontaktideks on Vene etnofuturistlikud kunstnikud Paša Miku-

rits. „Seejärel läheme Petšorski Ilõtsi biosfääri kaitsealale.”

See on esimene kord, kui keegi ekspeditsiooniosalistest taigasse satub. Laurits on varem külastanud soomeugrilasi Karjalas ja Udmurtias. „Seal on umbes kümne Lahemaa suurune rahvuspark, UNESCO kaitseala, kus säilitatakse ürgtaigat,” ütles Laurits. „Sealtmaalt alates liigume paatidega. Inimesi seal ei ela.”

Detaileds plaanid

Seda, millised pildid Venemaa metsik loodus ja komi kultuur Lauritsale annab, näeme pärast 2015. aasta detsembrit, mil ERM-i hoonet peaks praeguste eelduste järgi valmis saama.

„Mina peaks montaažidega saama valmis järgmise aasta kevadeks, nii et trükifailid on valmis ja proovitrükid tehtud,” sõnas Laurits. „Taigakogemus on mul esmakordne, aga ma olen püüdnud pildimaterjali ja kõikvõimaliku muu info najal ennast detailselt kurssi viia, milline maailm mind ees ootab. Võtteplaanid on detailselt läbi mõeldud.”

Komimaalt jõuab ERM-i viis 200 meetri laiust Lauritsa fotodest seinapanoraami.

šov ja Juri Lissovski. „Mikušov on meie kohapealne teejuht,” lisas Laurits. „Mõlemad tegelevad hästi palju etnograafilise ainesega.”

Lauritsaga on kaasas fotoassistent ja operaator Lembit Jürgenson ning helirežissöör, sekretär ja logistik Maarja Pabunen, kes tegeleb ka retke päeviku ja märkmete pidamisega. „Liigume ja pildistame alguses Söktövkari ümbruse jõgikondade külates, et konteksti sisse elada,” seletas Lau-

Naised Ust-Tsilma külas

Foto: RIA Novosti / Scanpix

Peeter Laurits

Foto: Terje Lepp

Digitaalne matkavarustus

Tehnilise varustusega toetavad retke sponsorid Canon Overall ja Valge Klaar – esimene varustas piltnikud vajalike aparaatidega ning teine aitas Apple'i masinapargiga, kus tehakse ära fotokunsti digitaalne osa. „Selle võrra läks asi lihtsamaks, et nende firmade täisprofessionaalid aitasid meil kogu selle kupatuse komplekteerida ja me ei pidanud kõike välja ostma,” rõõmus-

tas Laurits. Nüüd hakkab ta oma ekspeditsiooniga seda päris raskest ja seejuures hinnalist tehnikat mööda Troitsko-Petšorski tühermaad ja komide külasid ringi tassima. „Igasugune muu kraam tuleb hoida minimaalne, et sa jaksaksid seda vedada, aga samal ajal piisav ja küllaldane, et sa seal ootamatutes olukordades ikkagi püsti jääksid,” ütles Laurits.

Anders Melts: uus plaat on minu elutöö

Intervjuu

Mart Niineste
muusikatoimetaja

Kodumaise tumepopi kultusbändi Forgotten Sunrise'i uus plaat ilmub Saksamaal oma žanri tipp-plaadifirmalt.

●●Mida see õigupoolest tähendab, et album ilmub Saksamaa plaadifirmalt Out Of Line, kelle artistid on ka Combichrist, Hocico, Dive, Suicide Commando või Die Form? Mis liigasse see Forgotten Sunrise'i seab? Selle üle on ainult hea meel. Sinu väljatoodud artistid on

oma klassi kõrgliigas. Meie muidugi nende nimele kõrvale ei platseeru.

Kuna Out Of Line on küll omamoodi kvaliteedimärk, siis usun, et teatud sihtgrupp hakkab me tegevuse vastu nüüd rohkem huvi küll tundma, sest naljalt Out Of Line ikkagi väikesed artiste välja ei anna. Mul on hea meel, et nad on võtnud plaani ka meid promoda kui kultusbändi, mitte uustulnukat. Nii ka ju tegelikult on, aga suures plaanis oleme ju siiani pisitegijad.

●●Milline oli selle albumi sünd?

„Rasedus” kestis kaks aastat. Eks ka selle ajal sai veel nokitsetud ja lihvitud, aga põhimõtteliselt ootas plaat oma ilmu-

Forgotten Sunrise

Tegutseb alates 1992. aastast

Koosseis

Anders Melts – vokaal, programmeerimine, parmupill
Gerty Villo – vokaal, klahvpillid
Ragnar Kivi – löökriistad

Järgmised esinemised

●●24. mail Eesti kaasaegse kunsti muuseumis Köler Prize'i galal (tasuta üritus)
●●28. juunil Hard Rock Laagris – live algkooseisuga ja esitusele tuleb vaid death metal'i materjal aastatest 1992–1995.

Bänd valmistas albumit „Cretinism” kaks aastat.

Foto: promo

mist ikkagi kaks aastat. Pean „Cretinismi” mõneti oma seniseks elutööks. Isiklikumaks enam ühegi albumiga minna ei saa. Kui ma peaks homme päev „saba andma”, siis see on see plaat, mis räägib nii minu elust kui ka Forgotten Sunrise'i eksistentsist järgnevatele põlvetele.

●●Eraelus olen mitmekülgne melomaan, aga Forgotten Sun-

rise seostub kindla kõla ja välimuse esteetikaga. Kui karmid raamid seab see loomingulisele vabadusele?

Forgotten Sunrise on nagu mu visiitkaart – tegelikult mängin suhteliselt lahtiste kaartidega. Loomulikult nii mul kui ka mu loomingul on teatavad piirid, aga see on peaaegu üks ja see sama. Päril elus on mul vast keel-pöses-huumorit rohkem

ja laval olen agressiivsem ning otsekohe sem.

Astume oma olemusega suhteliselt vastuvoolu tänapäeva pinnapealsele muusikatootusele. Ma ei ootagi selle albumiga enneolematut edu, sest ma ei viitsi teadlikult teiste ootustele vastata. Teeme, mis meile korda läheb, ja kui saame pai, oleme tänulikud.

●●Kuidas üldse Eesti tumemuusikal läheb? Forgotten Sunrise, Sinine...

On äärmiselt tervitatav, et viimaks on siia midagi taolist tekkinud. Huvitav on see, et nii mõnigi bänd kogub enne kuulsust teisel pool piiri kui siin. Meil on Sinine, Freakangel, Evestus, ka Forgotten Sunrise, kes me kõik oleme vast tuntu- tumad mujal kui Eestis.

Ma usun, et hakkab veel paremini minema, sest kui tekib juba mingi kimp artiste, tekib ka suurem huvi nende vastu, sest nad on nähtavad. Eesti-siseselt sellise stiili- ga kaugele areneda ei ole, see on kindel. ●

S SPORT

JÜRGEN ZOPP MÄNGIB PRANTSUSE LAHTISTEL

Seitsmekuuliselt vigastuspausilt naasnud Eesti parim meestennisist Jürgen Zopp (ATP 168.) sai üleeile Prantsusmaal Nice'is peetava ATP turniiri kvalifikatsioonis kinnitust, et seljavigastus on

paranenud, ja otsustas mängida ka pühapäeval algavatel Prantsusmaa lahtistel meistrivõistlustel, kus ta pääseb otse põhiturniirile. Vastase saab Zopp teada reedel, kui loositakse põhitabel. **ERR**

KONTAVEIT TÕUSIS TABELIS

431. kohal on naistennisistide maailma edetabelis neli kohta tõusnud Anett Kontaveit. Kaia Kanepi on endiselt naiste 40. reket. **Delfi**

FINAALI VILISTAB ARHITEKT

Laupäeval Wembley staadionil peetavat jalgpalli Meistrite liiga finaali Müncheni Bayerni ja Dortmundi Borussia vahel vilistab Itaalia kohtunik Nicola Rizzoli, kes on elukutselt arhitekt. **Delfi**

LEVADIA NAPP VÕIT

Eesti jalgpallimeistrivõistluste kõrgliiga 12. vooru avakohtumises alistas Levadia võõrsil Infonet 1 : 0 tänu Marek Kaljumäe viimasel minutil löödud värava-le ja läks tabelit juhtima. **ERR**

Ekstreemne ilm muutis Giro tõbiste jõuprooviks

Astana rattatiimi külastab iga päev dopingukütt, vahel tuleb anda kolm proovi päevas.

Ivar Jurtšenko

ivar.jurtsenko@delfi.ee

Kuus päeva enne kolmenädalase Itaalia velotuuri lõpu vaevlevad paljud ratturid külmetushaiguste küüsis. Ränk nädalavahetus Alpides, kus peale kõrgmägede saadi tunda äärmuslikke ilmatingimusi, on mõjunud laastavalt.

12. etapi läbisid ratturid lausvihmas, 14. etapi kõrgmägedes samuti lausvihmas ja kõigest kümnekraadises soojuses ja 15. etapil rühiti märke lume-ga palistatud maanteedel.

„Ma julgeks öelda, et pool „pelotoni“ on tõbised,” rääkis tuuril 14. kohta hoidev Tanel Kangert. „Rögisevad nagu viimase staadiumi tuberkuloosiga. Mul oli endal ka ühel päeval häiriv kurguvalu, kuid suurt häda sellest ei tõusnud. Pole mõtet kurta, kolme nädala jooksul juhtub kõike, ka haigeks jäämist.”

Tihe dopingukontroll

Eilse, velotuuri teise puhkepäeva veetis Astana tiim 1600 meetri kõrgusel üle merepinna. Kangertile nii kõrgel elamine hästi ei sobi. „Isegi istudes võtab hingeldama. Tundub väsitav. Eks oma osa ole muidugi varasemal kahel nädalal. Laupäevase etapi järel tundsin esimest

Giro d'Italia 15. etappi Cesana – Col du Galibier ilmestasid talvised vaated.

Foto: Reuters / Scanpix

VIIMASED ETAPID

21. mai

Valloire – Ivrea, 238 km

22. mai

Caravaggio – Vicenza, 214 km

23. mai

Mori – Polsa, 20,6 km

24. mai

Ponte di Legno – Val Martello/Martellital, 139 km

25. mai

Silandro/Schlanders – Tre Cime di Lavaredo, 203 km

26. mai

Riese Pio X – Brescia, 197 km

korda sel velotuuril, et pole korralikult taastunud. Jalad olid hommikul valusad. Tugeva põntsu panid kindlasti ekstreemsed ilmaolud,” tunnistas ta väsimuse kuhjumist.

Velotuuril liidrisarki enda käes hoidvat Vincenzo Nibali ja kogu Astana meeskonda tülitavad pidevalt ka dopingukütid. „Ei teagi täpselt, mitmes kord mind [eile] velotuuri käigus testiti. Praktiliselt ei möödu päevagi, kui dopingukütid meil külas poleks. Mõnda meest on ühe päeva jooksul testitud suisa kolm korda, mis minu meelest on jabur. Kuna meie tiimis söi-

dab velotuuri liider, siis kindlasti oleme erilise tähelepanu all,” nentis kolmandat korda suurtuuril võistlev Kangert.

Kangerti roll ei muutu

Tuuri teine nädal möödus tiimile igati soodsalt. Nibali hoidis edukalt *maglia rosa*’t ja kasvatas lähikonkurentide ees edumaad. Edu Cadel Evansi ees on enne tänast etappi 1.26 ja kolmas, Rigoberto Uran jääb maha juba 2.46. Suurimaks tagasilöögiks oli Astana tiimile eelmisel nädalal Alesandro Vanotti 14. etapil kukumine ja katkestamine.

Seega läheb Astana otsustavale nädalale vastu kaheksa mehega. „Üritame sõitu jätkata sama taktikaga, mis seni. See on toonud edu. Minu roll pole tuuri käigus muutunud või tähtsustunud, abimehe rollis on kõik peale Nibali. Igal mehel on oma osa ja kindlasti annavad kõik väärt panuse,” sõnas Kangert.

2007. aastal jõuliselt pildile kerkinud Astana tiimi sõitjatest on seni suurtuuri võiduni jõudnud üksnes Alberto Contador, kelle võit 2010. aastal Prantsuse velotuuril aga dopinguskan-daali tõttu tühistati. ●

Sedini kaksikute kindlus aitas Rootsi tiitlivõiduni

Üleeile õhtul peetud

jäähoki MM-i finaalis 5 : 1

Šveitsi alistanud rootsla-

sed jätsid tiitli koju.

Kristi Kirsberg

kristi.kirsberg@epl.ee

Esimese värava lõi küll Šveits, kuid järgnevat 55 minutit domineeris Rootsi ja neist sai esimene meeskond alates 1986. aastast, kes suutis võita tiitli koduturniiril (toona triumfeeris Moskvas NSV Liit).

Kahtlemata peavad rootslased tänulikud olema Vancou-

ver Canucks meeskonnale, kes Ameerika NHL-i profiliigast välja kukkus, mistõttu Henrik ja Daniel Sedin said kodumeeskonda MM-il aidata. Kaksikute panust ei ole võimalik alahinnata, ka finaalis lõi Henrik kaks väravat ja andis resultatiivse söödu.

Me jätame selle tiitli koju

„Väljakul toimuv oli pingelisem, kui tulemus näitab,” rääkis Henrik Sedin finalist. „Meid päästis, et saime alguse ehmatus järel kiiresti kaks vastuväravat lüüa, nii võtsime juhtimise enda kätte.”

Veel enne veerandfinaali, kus Rootsi mängis Kanada vastu, kaheldi, kas Sedini vennad veavad välja meeskonna liidritena. Tõsi, nad on NHL-is mängides silma paistnud ja olid varemgi mitu korda oma koondist aidanud, kuid alati reamängijatena. Nüüd saavad rootslased rahumeeli väita, et vedasid välja küll.

Sinikollased löid ka psühholoogilise kindlusega. Kuuldavasti oli just rootslaste „me jätame selle tiitli koju” suhtumine see, mis endalegi üllatuslikult kullamängule jõudnud Šveitsi rivist välja viis. ●

Rootslaste liidrid Henrik ja Daniel Sedin

Foto: AP / Scanpix

JÄÄHOKI MM-I PARIMAD

Turniiri väärtuslikem mängija:

Roman Josi, Šveits

Parim väravavaht:

Jhonas Enroth, Rootsi

Parim kaitsemängija:

Roman Josi, Šveits

Parim ründaja:

Petri Kontiola, Soome

Rocki eelarve ei pruugi väheneda

Viimasel kolmel hooajal kodus korvpallis võimutsenud Kalev/Cramo klubi president Ivar Valdmaa on avaldanud soovi järgmiseks aastaks võistkonna tuumik säilitada, kuigi praegu on põhitegijatest leping olemas ainult Bamba Falliga.

Sõlmitud kontraktide võrdluses on Tartu Ülikool/Rock oma suure rivaaliga samal startdijoonel, kuna leping on vaid Joosep Toomega, ent üldine pilt on nukram. Klubipüramiid on küll üles ehitatud, ent jäämäe tipp ehk esindusvõistkonna hooaeg läks aia taha.

Tulevast hooajast rääkides andis Tartu ülikooli akadeemilise spordiklubi korvpallidivisjoni direktor Andres Ottender märku, et sarnaselt tänavusega on tartlastel plaanis osaleda kolmes sarjas ehk lisaks Eestile proovida jõudu ka Baltikumis ja Euroopas. Samuti avaldas ta arvamust, et muutusi tuleb ka mängijate seas.

Selgub enne Hiina turneed

„Pärast seda, kui lõppenud hooajast on kokkuvõtted ja analüüs tehtud, miks finaalseeria nii kurvalt lõppes ja igas sarjas eesmärgi täitmisest või selle lähedale jõudmisest üks korv puudu jäi, on võimalik konkreetsemalt rääkida,” lisas Ottender.

Olukord peaks veidi selgemaks saama siiski juba lähiajal, enne kui Tartu meeskond mai lõpus Hiina turneele sõidab. „Muidu võib nii mõnigi rong selleks ajaks läinud olla, kui mehed pikalt turneelt tagasi tulevad,” põhjendas Ottender.

Tänavu opereeris Rock umbes 0,75 miljoni eurose eelarvega. Ka tuleva hooaja arvudest on vara rääkida, sest selgunud ei ole veel sarjade formaadid, kus tartlased mängima hakkavad, ja seega pole teada isegi mängude arv.

„Praegu on veel vara väita, et tuleval hooajal on meil võistkonna planeerimiseks vähem raha. Lisaks on ju veel terve suvi ees, mille jooksul saab tööd teha, et tulubaasi suurendada,” ütles Ottender.

● Pärt Talimaa

Täna Delfi Spordis: Hääletus: kes olid koduse korvpallihooaja parimad mängijad?

MM-i seitsmeliikmeline Eesti koondis ootab kahekordistumist

Augusti keskel Moskvas peetavale MM-ile on praeguseks koha taganud seitse Eesti sportlast, kuid medali lootust on endiselt vaid ühel. Nooremad loodavad aga just tänavu tubli sammu edasi astuda.

Kristi Kirsberg, Pärt Talimaa
sport@epl.ee

Vihmases Shanghais 63.14-ga hooaega alustanud ja oma etteaste üsna ebaõnnestunuks hinanud kettaheitja Gerd Kanter näitas nädala eest peetud pressiuuritusel videolõiku 2011. aasta Osaka MM-ilt. Kaheti ei saa mõelda: Kanter usub, et ta suudab võidelda kolmanda tiitlivõistluse kuldmedali pärast. „Ma ei näe põhjust, miks Robert Harting peaks jääma võitmatuks,” kinnitas ta. Kanterile tagas MM-ile pääsu eelmise aasta Teemantliiga võidu eest saadud *wild card*.

Kuigi Moskva MM-i normid on kõrged – A-norm 66 meetrit ja B-norm 64 meetrit –, soovivad neid täita nii 2011. aasta Daegu MM-i neljas mees Märt Israel kui ka Aleksander Tammerti kää all treeniv Martin Kupper.

„Ma ei ütle, et A-norm on võimatu, kuid B on jõukohane,” ütles mai lõpus 24. sünnipäeva tähistav Kupper. Võrdluseks: kui Kanter esimest korda Münchenisse EM-ile pääses, oli tal vanust 23 aastat. Nii et nagu Kupper ka ise ütles, on vanus selline, et võiks juba ennast näidata.

Teine küsimus on, kui enesekindel on pärast kehva aastat Israel. Igal juhul ei ole Vesteinn Hafsteinssoni käe all treeniv Israel käed rüpes istunud, vaid astunud konkreetseid samme, et hoog taastada, ja on Fred Antsoni koostatud toitumiskava järgides ka kaa-lust alla võtnud.

Maha ei või kanda ka Aleksander Tammertit, kuigi ametniku- ja treeneriametit pidavalt mehelt on raske oodata 64-meetrist heidet. Ent kui Tammert on taas õigel ajal Leedu mõnusa tuulega võistlusel, võib juhtuda kõike, nagu näitas mullu heidetud 66.58.

Pahapill normijahil

Kui kettaheitjad võib ideaalis MM-ile jõuda neli Eesti meest, siis maratonijooksus on kolm naist – Evelin Talts ning õed Leila ja Liina Luik – juba pileti lunastanud.

Kümnevõistluses on A-normi 8200 punkti täis Maicel Uibol. Juuni alguses toimub USA-s õppiva eestlase selle hooaja olulisim etteaste, üliõpilaste meistrivõistlused, mis on talle hooaja kolmas start. Kui hästi õnnestub tal vormi augustiks timmida, on juba iseasi.

Pikaaegne Eesti kümnevõistluse liider Mikk Pahapill näitab oma võimeid nädalavahetusel Götzises. Üleeile viskas ta heitjate seeriavõistlusel oda 58.98, heitis ketast 47.97 ja

MOSKVA MM-ILE SÕITJAD JA KANDIDAADID

Normi täitnud sportlased

Ala	A-norm/B-norm	Sportlane (tulemus)
Kümnevõistlus	8200/8000	Maicel Uibo (8223)
Seitsmievõistlus	6100/5950	Grit Šadeiko (6013)
Kettaheide	66.00/64.00	Gerd Kanter (68.03)
Kõrgushüpe	1.95/1.92	Anna Iljuštšenko (1.94)
Maraton	2:43.00	Evelin Talts (2:39.15, tänavu 2:41.52) Leila Luik (2:40.10) Liina Luik (2:42.27)

Reaalsed lootused

100 m	10,15/10,21	Marek Niit (mullu 10,19)
400 m tj	49,40/49,60	Rasmus Mägi (mullu 49,54)
Odavise	83.50/81.00	Risto Mätas (mullu 82.10, tänavu 79.10) Tanel Laanmäe (mullu 80.75, tänavu 79.21)
Kettaheide	66.00/64.00	Märt Israel (mullu 65.02, tänavu 62.80) Martin Kupper (mullu 62.32, tänavu 60.62)
3000 m tak.	8:26.00/8:32.00	Kaur Kivistik (mullu 8.36,10)
Kümnevõistlus	8200/8000	Mikk Pahapill (mullust tulemust pole)
Kõrgushüpe	1.95/1.92	Eleriin Haas (mullu 1.92)

Ülima õnnestumise korral võib loota

200 m	20,52/20,60	Marek Niit (mullu 20,82, talvel 20,76)
400 m	51,55/52,35	Maris Mägi (mullu 54,16), Ksenija Balta (mullust tulemust pole)
5000 m	13.15,00/13.20,00	Tiidrek Nurme (mullu 13.31)
Kettaheide	66.00/64.00	Aleksander Tammert (mullu 66.58)

Eelmisel hooajal ei lõpetanud Mikk Pahapill vigastuse tõttu ühtegi võistlust, kuid eeloleval nädalavahetusel püüab ta Götzises tippmeeste hulka tagasi pääseda.

Foto: Andres Putting

tõukas kuuli 15.18. Üldiselt jäi Pahapill oma seisuga rahule.

„Götzises proovin näidata, milleks võimeline olen. Et Moskva MM-ile korraliku tulemuse pealt minna, tuleb 8200 punkti täis teha,” kinnitas Pahapill. „Kahtlasi alasid praegu ei ole, pean ise targalt võistleva.”

Naiste seitsmievõistluses on möödunud aastast norm täitnud Grit Šadeikol. MM-i pääset jahivad ka tema treeningukaaslased Maris ja Rasmus Mägi. Veel pole selge, kas Rasmus avab välis-hooaja teisipäeval Tartus toimival Gustav Sule mälestusvõistlusel või järgmisel nädalavahetusel Eesti teatejooksude meistrivõistlustel. „Plaan on ennast ilma tõketa distantsil lahti joosta ja siis juba juunis tõketes isiklikku rekordit üritama minna,” selgitas treener Taivo Mägi.

Kui Rasmus on karjääris iga aastaga sammu edasi astunud, siis tema õe Marise seis on olnud segasem. Austaalas 2011. aasta kevadel joostud 400 meetri isiklik rekord 52,21 pole seni jätku saanud. „Oleme mitu aastat seadnud plaani, et joosta kiiremi-

ni kui 52 sekundit, aga asjad on läinud valesti ja palju on olnud ka ebaõnne. Hoiame hinge kinni, et Maris püsiks tervena – hooaeg on pikk ja küll tuleb ka vajalikke võistlusi,” andis Taivo Mägi mõista, et ka Maris hakkab MM-i pääset jahtima.

Kui Göteborgi sise-EM-ist pidi Maris haiguse tõttu loobuma, siis välis-hooaja etteval-

üleeile heitjate seeriavõistlusel kirja 79.21. Juba mitu aastat lubavas vormis olnud sportlane ei ole seni suutnud end suurematel võistlustel realiseerida. Seda tunnistab ta ka ise. „Kõige tähtsam on võistlustel stabiilsus saavutada ja pingega toime tulla,” nentis Laanmäe.

Iljuštšenko teeb töö kõrvalt

Naiste kõrgushüppes on Moskva MM-i B-norm täidetud Anna Iljuštšenkol, kes hüppas sisehooajal 1.94. Välis-hooaja avavõistluse kavatseb ta teha juuni alguses, ent kus, ei ole veel teada.

Küll jääb Eesti rekordinaine truuks oma põhimõttele jätkata sportimist töö kõrvalt. Siiski saab ortodondiks õppiv Iljuštšenko suvel veidi rohkem spordile keskenduda, sest residentuur küll jätkub, ent eksamid on sooritatud.

Tema treeningud on muutunud mobiilsemaks: enamiku aega Saksamaal viibiva juhendaja Gaspar Eproga on praktiseeritud ka Skype'i vahendusel harjutamist, mille kaudu saab treener Iljuštšenkole kohe vajalikku tagasisidet anda. „Parem on küll, aga praegu on suurim mure, kuidas leida ühist aega,” lausus kõrgushüppaja naerdes. ●

Iljuštšenko on oma Saksa-maal viibiva treeneriga harjutanud Skype'i vahendusel.

kuulutus.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil kuulutus.lehed.ee, e-postiga anni.koppel@lehed.ee ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

LEONARDO DICAPRIO TOBEY MAGUIRE CAREY MULLIGAN JOEL EDGERTON

GATSBY

3D RLPET: 11.25 12.30 (ET) 13.30 (v.a. ET) 14.45 15.45 (ET) 16.45 18.10 20.00 21.35
3D KN: 12.25 14.35 17.25 18.25 20.35 21.35
3D A. Le Coq sviit: 15.30 (ainult LP) 18.30 (v.a. KN) 21.30 (v.a. KN)

MAR SAAB HUKKA

STAR TREK OTSE PIMEDESSE

3D RLPET: 12.00 13.45 15.15 17.00 18.30 20.25 21.50
3D KN: 12.45 (v.a. N) 14.15 (v.a. N) 15.45 18.25 20.45 (N) 21.50

HELEN MIRREN etenduses

AUDIENTS

13. juuni kell 21:00
17. juuni kell 19:00

3D EST 11.20 (v.a. ETN)
2D EST 11.45 13.50 (v.a. K)
3D RUS 12.05 (v.a. KN)
2D RUS 11.15

KIRED JA VIHASED 6

EELLINASTUSED ALATES 22. MAIST
PILETID MÜÜGIL!

NT LIVE: SEE MAJA esmaspäeval, 20. mail kl 19.00

21 TÄIS! 21.55 (ainult RLP) K14
AARETEGA ON OK 11.40 MS12

KRUUDID 3D EST 11.35 (ET) 12.10 (K) 2D EST 11.35 (v.a. ETK) 14.05 (v.a. N) PERE
MANIAKK 22.00 (ET) K14
NEW YORGI VARJUS 17.45 (N) 18.55 (v.a. N) K12
RAUDMEES 3 3D RLP: 12.30 15.25 18.25 21.25 MS12
ETKN: 13.30 (K) 14.00 (ET) 15.30 (N) 21.25 (v.a. N)
2D RLP: 13.55 16.50
ETKN: 12.55 (v.a. N) 13.30 (N) 15.50 (v.a. N) 16.25 (N) 18.40

PLAZA

www.forumcinemas.ee
mobile.forumcinemas.ee

INFO TELEFONILT 1182

SAMMY SEIKLUSED PERE
3D EST 11.30 (v.a. KN) 12.05 (K)
TERE TULEMAST LÖKSU K12
13.45 (K) 16.45 (ETN) 19.00 (RLP) 21.40 (v.a. N)
TRANSS 16.25 (v.a. KN) 21.30 K14
UNUSTUS MS12
14.10 (N) 16.25 (K) 18.45 (v.a. KN)
VERI, HIGI JA PISARAD K12
16.00 (v.a. N) 18.50 (v.a. N) 21.45
ÕUDNE FILM 5 K12
14.10 (v.a. KN) 15.25 (N) 16.50 (K) 19.40 (RLP)
K12
KIRED JA VIHASED 6 MS12
K: 13.10 16.05 17.45 (FTD) 19.00 (FTD) 20.45 (FTD) 22.00 (FTD)
N: 12.00 13.10 14.00 14.50 16.00 16.55 17.50 18.50 (FTD) 19.45 20.40 (FTD) 21.45 (FTD)
A. Le Coq sviit: 18.30 (ainult K) 21.30 (ainult K)

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A. Le Coq Sviit E-N pilet 17€, R-P pilet 21€

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

★
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Väarikad kinohommikud

Thérèse Desqueyroux
Filmi juhatas sisse Ivi Eenmaa.

Iga 5. seanss TASUTA!

11:00

LUMIVALGEKE

12:10 | 15:00 | 17:15 | 21:00

Olimäe õied

KINODES ALATES 10. MAIST

13:25 | 19:20

TÄNA KINOS SÕPRUS:

KINO »SÕPRUS«

★
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

PARIS KINO - AASTAST 1953

SAMSARA

17:00

LUMIVALGEKE

19:00 | 21:15

21.05

Väarikad kinohommikud: Thérèse Desqueyroux 11:00
Lumivalgeke 12:10 | 15:00 | 17:15 | 21:00
Ölimäe õied 13:25 | 19:20

Samsara 14:10 | 20:30
Hannah Arendt 16:15

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

21.05

Samsara 17:00
Lumivalgeke 19:00 | 21:15

Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

Küsi nõu:

Mida teha, kui öökülmad kimbutavad?

Mida teha ilusa muru saamiseks?

Millal on õige aeg suvelilled õue istutada?

Aialeht.ee
ROHENÄPU PARIM NÕUANDJA

VASTAVAD AIALEHT.EE SPETSIALISTID!

KÕIK TEED VIIVAD SELLENI

KIRED JA VIHASED 6

KINODES 24. MAIST

ORIGINAL FILM

FORUM DISTRIBUTION

UNIVERSAL

MS12

kuulutus.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil kuulutus.lehed.ee, e-postiga anni.koppel@lehed.ee ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

Katusekino sõbrad

KATUSE KINO

VIRU KESKUSE KATUSETERRASSIL

TÄNA

VÄRSKE FILM

HOMME

FILMIPÄRL

Broken

Rufus Norris, 2013 / 90 min

The Dark Knight Rises

Christopher Nolan, 2012 / 165 min

PILETID EELMÜÜGIST: Piletilevist või katusekino.ee

Osta pilet eelmüügist vihmakindlatele soojendusega terrassidele.

KOHAPEAL: pool saalist tuleb müüki alati enne seanssi Katusekinos.

KATUSEKINO.EE

Meediapartnerid

EESTI ERSPRESS

Partner

www.goff.ee

Avatud E-R 12-02, L-P 17-02

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

22. mail musta laega saalis

KÜÜSLAUGU KOLMTEIST KÜÜNT

Luulet kreeka, jaapani, prantsuse, soome, saksa ja inglise keelest. Luuletõlke ajakirja Ninniku 13. numbrile pühendatud luuleõhtu Esinevad Kalju Kruusa, Maarja Kangro, Kristjan Haljak, Hasso Krull, Erki Lind Carolina Pihelgas. Õhtut aitab korraldada Euroopa komisjoni esindus Eestis.

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412

Pilet 2.-, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1.-

Toetab Kultuurkapital

TALLINNA LINNATEATER

Suvelavastus

Pál-tänava poisid

juunis-juulis 20.00

Kassa: 66 50 800

www.linnateater.ee

Müük

• Müügil kontorilauad. Hind alates 35 eurot sisaldab KM-i. Kasutatud büroo- ja profimööbel. Tähetorni 21-i Tallinn E-R 10-17 Apuneks OÜ

Laen

• Laen kinnisvara tagatisel AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Tervis

• Parapsühholoog Ž. Stepanjan aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalu- lisuse, radikuliidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910.

Teenus

• KAARDID ENNUSTAVAD Tel 900 1727 24h, h 1,09€/min www.ennustus.ee

• Ömblusmasinate remont. Tel 551 6633, 656 6063. Rosmann.

Töö

• Armeenia šašlökibaar otsib oma toredasse kollektiivi kokka ja ettekandjat. Tel 5805 4032.

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raietüügist. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuid müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS

Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620

e-post info@holmesmeyers.eu

Mälestame tegusat töömeest, Olümpiaregati ristiisa, Tallinna linnapead 1971 – 1979

IVAR KALLONIT

ja avaldame sügavat kaastunnet omastele

Perekond Pragi, Veering, Saluste

Vabariigi Presidendi Kantselei

mälestab leinas

Valgetähe teenetemärgi kavaleri

IVAR KALLONIT

ja avaldab südamlikku kaastunnet lahkunu omastele

Mälestame leinas head naabrit

IVAR KALLIONIT

ja avaldame sügavat kaastunnet abikaasa Valmile ja lähedastele

Lia ja Tiit Kõuhkna

Avaldame kaastunnet lähedastele

IVAR KALLIONI

30.10.1931 – 16.05.2013

surma puhul

Kitman Thulema AS kollektiiv

Teatame suure kurbusega

ESTER-JULIE SAGENI

30.08.1929 - 18.05.2013

surmast

Leinatalitus laupäeval, 25. mail kl 12

Liiva kalmistu kabelis

Omaksed

Avaldame sügavat kaastunnet Mart Viirpalule venna

VÄINO VIIRPALU

30.10.1943 - 16.05.2013

surma puhul

Ärasaatmine 21. mail kl 14

Pärnamäe Krematooriumis

AS Eesti Raudtee

Südamlik kaastunne Mare Rabile kallile emale

LEIDA HEIDE

surma puhul

Nissi Vallavalitsus Nissi Vallavolikogu

Sa jääd alati meie mõttesse ja südamesse kallis sõbranna

TIIU

Siiras kaastunne omastele

Elna, Marje, Virve, Mare, Helle

Avaldame sügavalt kaastunnet Lea Metslale kallile

ISA

kaotuse puhul

DNB töökaaslased

Sügav kaastunne Mare Riimetsale poegade

ANDRESE ja MARGUSE

kaotuse puhul

Eeva, Aare ja Kaia

Südmalik kaastunne omastele

HARRY KIVIARU

surma puhul

Kalda 64 maja elanikud ja ühistu juhatus

Avaldame südamlikku kaastunnet Ülle Orasmäele isa

AKSEL URBUSE

kaotuse piuhul

Kauabamaja AS Toidumaailm

Avaldame kaastunnet Jaanus Pekkermannile

VENNA

kaotuse puhul

Betoonimeistri kollektiiv

Mälestame klubiliiget

MARGUS PÕDER

Avaldame sügavat kaastunnet Merikesele, Tiinalu ja Priidule peredega

OT2, RT9 Paide

Avaldame sügavat kaastunnet Olev Raudsele

ÕE

surma puhul

Saku Vallavalitsus Saku Vallavolikogu

Armsad kaasteelised.

Professor

PEEP SÜRJE

perekond tänab kõiki lähedasi, sõpru, kaaslasi, naabreid, endisi koostööpartnereid nii ametialaselt kui igapäevaelus.

Täname kõiki, kes langestasid pea leinas ja saatsid Peep Sürjet 18.mail 2013 nii Kaarli Kirikus kui Tallinna Tehnikaülikooli lipuväljakul.

Südamlik tänu Tallinna Tehnikaülikooli juhtkonnale, ühtlasi kogu ülikooli perele, kes abistasid meie peret kurval ja raskel hetkel, pakkudes õlatunnet, aidates muuta leinatalituse väärrikaks.

Täname Inseneride meeskoori ja nende dirigent Ants Üleoja, Tehnikaülikooli puhkpilliorkestrit dirigent Reet Brauerit.

Täname kõiki üliõpilasi, kes mälestavad ja meenutavad oma kunagist rektorit Peep Sürjet.

Suur tänu Kaarli Kirikule, kus südamlik ärasaatmine toimus.

Täname ka kõiki neid, kes ei saanud kohale tulla, aga kes mõtetes olid sel hetkel meiega.

Suured tänud Põhja Eesti Regionaalhaigla perele ja tublidele arstidele – Dr. Rein Viilu, Dr. Indrek Oro, Dr. Kahro Tall.

Nende professionaalsed oskused ja vaimuõud aitasid meid kõiki.

Ühiselt võitlesime juurde kalleid eluhetki.

Täname kiiritusosakonna meeldivat kollektiivi.

Suurim tänu Põhja Eesti Regionaalhaigla Järeldravi Kliiniku töötajatele.

Arstidele Dr. Merika Johansonile, Dr. Ekke Nääbile ja Dr. Andres Perile, toredale psühholoogile Inna Mölderile.

Täname ravila kõiki arste, õdesid, sanitarid, kelle südamesoojus ja hoolitsus oli meie pere raskustes abiks.

Suhtume sügava austusega nende ametioskustesse.

Peep Sürje perekond tänulikkuses

Teatan kurbusega oma ema

LILLI DOSTOJEVSKAJA

sünd. Raud

08.06.1938 – 18.05.2013

lahkumisest

Ärasaatmine Pärnamäe Krematooriumis

25. mail kl 15

Hea sõber, abikaasa, isa, vend

MARGUS PÕDER

Polei jäi Sinu samm....

Merike, Tiina, Priit

Teiega koos leinamas vennad klubidest OT-2, OT-1 ja OT-3

Mälestame häid sugulasi

ANDRES RIIMETSA

22.06.1962 - 30.04.2013 ja

MARGUS RIIMETSA

6.10.1963 - 17.05.2013

Avaldame sügavat kaastunnet Marele poegade, Jaanusele vendade, Marikale abikaasa ja Andresele isa surma puhul

Helle ja Maano Koppel

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Draamasari Holby City haigla: Saatusepööre (Inglise 2004)
09.55 Terevisioon*
11.55 Prillitoos (subtiitritega)*
12.55 Puutepunkt (subtiitritega)*
13.25 Meie inimesed: Külli*
13.45 Osoon (subtiitritega)*
14.15 Välisilm*
14.50 Välisilma dokk Salaja Põhja-Koreas (Inglise 2013)*
15.20 Dokfilm Hei, Aljonka! (Greetings, Alyonka, Vene 2003)
15.50 Haapsalu (Eesti Telefilm 1988)
16.00 Draamasari Holby City haigla: Saatusepööre (Inglise 2004)*
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Komöödiasari Hajameelselt abielus (Eesti 2007)
17.35 Draamasari Waterloo Roadi kool (Inglise 2007)
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Vabariigi kodanikud

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 509
06.45 Joonissari Karlsson katuselt
07.10 Joonissari Zig ja Sharko
07.35 Joonissari Multimaania
08.00 Reporter*
09.00 Roosa teemant*, 117
10.00 Küladetektiivid*, 36
11.00 Kodus ja võõrsil*, 5500
11.30 Lahkujad*, 3
12.30 Heeringas Veenuse ölal*
13.00 Ärapanija*
13.30 Doktor Oz: Vähirisk
14.30 Komissar Rex
15.30 Punased roosid, 510
16.30 Roosa teemant, 118
17.30 Kodus ja võõrsil, 5501
18.00 Küladetektiivid, 37: Lumivalgekese viimane sõit
19.00 Reporter
20.00 Eesti kõige-kõige

TV3

06.15 Multifilm Beyblade
06.40 Multifilm Pop Pixie
06.55 Multifilm Pop Pixie
07.05 Multifilm Smurfid
07.30 Multifilm Beyblade*
07.55 Armastus võidab, 40*
08.55 Kirgede torm, 1635*
09.55 Vaprad ja ilusad, 6476*
10.20 Top Shop
10.35 Päikese poole 1, 7
11.35 Kaitseinglid 4, 10
12.30 Ment 2, 11: Tõde või tegu*
13.30 CSI Miami 10, 14: Viimane piisk*
14.30 Vaprad ja ilusad, 6477
15.00 Lena, mu elu armastus, 100
16.00 Armastus võidab, 41
17.00 Kirgede torm, 1636
18.00 Kättemaksukontor 7, 11: Lähedased võõrad – 1
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Kaua võib!
20.30 Suletud uste taga 3, 5
21.30 Kodumaa 1, 1: UUS SARI!

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kirjandusministeerium
22.10 Draamasari Vaalasaarte Maria: Kahtlus (Hvaler, Norra 2010)
22.55 Draamasari Waterloo Roadi kool (Inglise 2007)*
23.50 Ringvaade*
00:58 ERR-i uudised

ETV2

07.10 Animasari Völukarusell* **07.20** Animasari Tatonka lood (Prantsuse 2010)* **07.30** Animasari Ruff tegutseb (Inglise 1999)* **07.41** Animasari Ma olen hirmus mutukas (Iiri 2012)* **07.44** Animasari Mina olen loom (Iiri 2006)* **07.45** Seiklussari Willy Fogiga ümber maailma (Hispaania 1983)* **08.15** Lastetuba* **08.30** Öpiõu! (Eesti 2006) **09.00** Ringvaade* **10.00** Täheleav: Enn Põldroos (ETV 2007) **11.15** Päeva kunstitöö. Enn Põldroos (Eesti 2011) **11.20** Vanaja kitsas (ETV 1987)* **11.46** ERR-i uudised **16.40** Beyonce. Kontsert Roselandis (Inglise 2011) **18.00** Animasari SimsalaGrimm (Saksa 1999) **18.25** Animasari Näh (Inglise 2007) **18.30** Lastetuba **18.45** Animasari Völukarusell (Prantsuse 2009) **18.55** Animasari Jutud väikestele lastele (Prantsuse 2008) **19.05** Animasari Tinga Tinga lood (Inglise 2010) **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** Pealtnägija (venekeelsete subtiitritega)* **20.45** Erica: Kuninglik lahing (Being Erica, Kanada 2010) **21.30** Keskkonnakuu. Globaalne raiskamine (Global Gachis, Prant-

suse 2011) **22.30** 4x4. Magadan, 8/10 **23.00** Eesti TOP 7 **23.45** Kuritegu, 19/20 (Forbrydelsen, Taani 2007)* **00.48** ERR-i uudised

Kanal 11

05.30 Roosa teemant, 47 **06.15** Totaalne ärkamine! **09.00** Doktor Oz* **09.55** Ellen **10.50** Mis sul seljas on?! **11.20** Everwood* **12.10** Top Shop, 114 **12.25** Nero Wolfe*, 14 **14.25** Südametukse, 253 **15.15** Südametukse, 254 **16.10** Doktor Oz **17.05** Everwood **18.00** Pahad tüdrukud, 20 **19.10** Saladused: Hooaja viimane! **20.00** Hea naine **21.00** Lahingusse lähevad kodukaunistajad, 4 **22.00** Kadunud, 28 **23.00** Selgelnägijatest uurijad **23.30** Kaunis valus **00.00** Reporter **01.00** Ellen **01.55** e-armastus, 34 **02.20** Saladused* **02.55** Kõõgitantud **03.10** Doktor Oz **03.55** Pahad tüdrukud*, 20 **04.45** Reporter*

TV6

06.00 Hommikuraadio **08.30** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 4, 425 **10.00** Kutsuge Cobra 11 10, 6 **11.00** 3000 miili Gracelandi **13.30** Kodu keset linna 4, 426 **14.00** Kutsuge Cobra 11, 10, 6 **15.00** Farscape

– kosmoses kaotsis 4, 81 **16.00** Kolmas kivi päikesest 5, 112 **16.30** Kutsuge Cobra 11, 10, 7 **17.30** A-Rühm 4, 19 **18.30** Simpsonid 10, 21 **19.00** Ameerika paps 3, 20 **19.30** Kolmas kivi päikesest 5, 113 **20.00** Seks ja linn 3, 41 **20.30** Simpsonid 10, 22 **21.00** KINOÕHTU: Huligaanid 2 **23.00** Paljalt naljakas 1 **23.30** Eureka 4, 7 **00.30** Salatoimikud 4, 84 **01.30** Täna õhtul,otse-eetris* **02.30** Hommiku-raadio **04.05** Kodu keset linna 4, 426 **04.50** Seitsmesed uudised **05.50** Uudistemagasin

Kanal 12

06.30 Kuldvillak* **07.00** Reporter **08.00** Galileo* **08.30** MacGyver* **09.20** Conan*, 82 **10.10** Rannavalve **11.00** Jututuba **13.40** Komissar Rex* **14.35** Walker – Texase korralvur*, 1 **15.25** MacGyver **16.20** Teolt tabatud **17.10** Komissar Rex **18.05** Walker –Texase korralvur **19.00** Tuvikesed* **19.30** Tuvikesed* **20.00** Galileo **20.30** Ärapanija **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** Mängufilm Ohtlikud mõttetused (USA 1996) **23.10** Mootorite maailmas* **23.30** Conan, 83 **00.20** Kaks ja pool meest **00.45** Tuvikesed **01.10** Tuvikesed **01.35** Night Chat **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Suhted bossi või mõne muu autoriteediga võivad olla pingelised, rivaalitsevad või lihtsalt raskesti mõistetavad. Sellepärast väljendu selgelt.

SÕNN Hoidu olukordadest, millest võib tüli tõusta. Ära lase endale ka pähe istuda. Püüa rohkem tegutseda ja ära vaeva oma pead keeruliste mõttekäikudega.

KAKSIKUD Võimalik, et üritad reegleid ümber teha või suvaliselt tõlgendada. Sinus on tunda tugevnevat mässumeelsust ja soovi ajada taga „oma tõe“.

VÄHK Perekonklikus liinis võib tekkida pingeid. Vaja on avameelsust ja usalduslikku vestlust. Kõik kinnisarvaga seotu on ebasoodsas seisus, ka kolida ei ole soovitatav.

LÕVI Armukadedus on iseendas kahtlemine. Kui seda kohtad, tee sellest vastavad järeldused. Loomingulises töös oled praegu võimeline oluliseks läbimurdeks.

NEITSI Hoiad end ülemäära tagasi ega suuda end vestlustes vabalt tunda. Liigne enesekontroll võib häirida ka armuasjus.

KAALUD Olukorrad sunnivad sind kiiresti otsustama või konkreetset valikut tegema. See ajab sind üksnes närvi ja teeb otsuste langetamise veelgi raskemaks.

SKORPION Käes on loovad hetked, mil näed sügavalt asjade olemusse. Su sisemine silm suudab läbi tungida ka raskeimast probleemist.

AMBUR Hoia end tagasi, kui keegi teeb ahvatleva pakkumise või lubab midagi suure suuga. Võid sattuda olukorda, mis sarnaneb Ameerika mägedega.

KALJUKITS Üsnagi pingeline päev, eriti just ühiskondlikus ja sotsiaalses plaanis. Suhted bossi või mõne teise tähtsa tegelasega võivad kaasa tuua ebakõlasid.

VEEVALAJA Püüdlad vabaduse ja sõltumatuse poole. Kaldud mässumeelsusele ja eitada mõnuga kõiki ühiskondlikke norme. Ettevaatust liikluses ning ohtlike masinatega!

KALAD Suhted lähedastega võivad järgmistel päevadel vajada rohkem tähelepanu. Ootamatult võib päevakorda kerkida usalduse ja siiruse küsimus.

MEELELAHUTUS 19

ILM

RISTSÕNA

	MONARHISTLIK SUURRIIK	SPORDIALA SIDESÕNA	KITSAS PRAGU ... AJAB UPÄRLE	FILM (soome k.) KEEMIA INSTITUUT	PELGUPAKK OOPERT "TRAVAIATA" AUTOR	SOOJUS-ELEKTRII- JAAM JOONESTUSVAHEND	NARKOOTILISE TOI-MEGA TAIM MEHENIMI	KULD (ladina k.) PAPS	LUND UNIVERSITY SUMMEERV APARAAT
VEENE KULDMÜNT									
KESKMAAJOOKSJA									
...PAINAJA									
ENDINE RAHASTAJA-MINISTER AAFRIKA SORGO									
MENUKUS									
VEE OLEK									
KIVIMITE MUREND									
VOLT									
LEIVA MESSIKO-NA ÜHISKON- DLIK ELURÜÜM KOKKUMISE TEGELANE									
IRI SELTS									
TUGI-RAAMISTIK									
ÕNGE-KORK									
DEISMI POOLDAJA									
... SA, TA									
LOOM									
NÕNDA									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Naine läheb kööki ja näeb oma ema, kes tema nutvat meest lohutab: „Kannata ära, pojake! Mina kannatasin seda madu 20 aastat, aga mina olin üks. Sina, pojake, pole aga üks – ämm on sinuga. Üheskoos kannatame teda ehk veel 15 aastat välja!” ●● Pärast Eurovisiooni lauluvõistluse finaali kohtuvad soomlane ja eestlane: „Meil on s...d naabrid!” põrutab soomlane, vihjates nii Rootsilt, Norralt, Venemaalt kui ka Eestilt saadud nullile punktile. „No ma ei tea nüüd...” venitab eestlane. „Äkki on asiikka selles, et teil on s...ad lood...?”

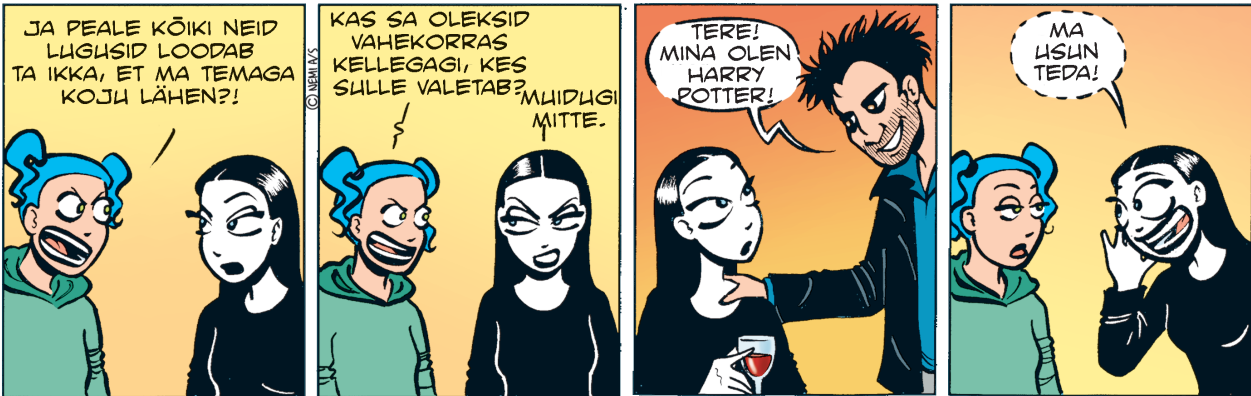
●● Vastvärvatud sõdurid karjatatakse kõik ühte tuppa, kus neid võtab vastu kindlustuseltsi esindaja: „Ma tean, poisid, et te ei taha mingit pikka jura kuulata, seepärast selgitan kindlustuse mõtte teile ühe minutiga. Kui teil pole kindlustust ja te lahingus hukkute, saadab valitsus teie perele kaastundeavalduse. Kui teil on kindlustus ja te lahingus hukkute, saadab valitsus teie perele 20 000 eurot.” Müügamees teeb pausi, silmitseb kuulajaid ja küsib: „Ja mis te arvate, poisid, keda sel juhul esimesena lahingusse saadetakse?”

Pauer
KRISTIAN PAUR

www.facebook.com/artistaloovburoo

Nemi
LISE MYHRE

SUDOKU Pappocom

Lahendused ja vihjed. www.sudoku.com

			8	7			4
1		6		6		9	
				2		7	
		9					2
8				4			3
	5					9	
		2		8			1
	4			1			6
5				9	4		

Sudoku EPL-i veebiväljaandes
Mängi. www.epl.ee/sudoku

SUDOKU reeglid
●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Elmise mängu lahendus.

4	8	9	1	2	6	5	3	7
7	3	5	8	9	4	2	1	6
2	1	6	5	7	3	8	9	4
1	2	3	9	6	7	4	8	5
6	4	7	3	8	5	9	2	1
9	5	8	2	4	1	7	6	3
8	6	1	4	5	9	3	7	2
5	7	2	6	3	8	1	4	9
3	9	4	7	1	2	6	5	8

LOODUS

Urmas Laansoo
Tallinna botaanikaäed

Tugeva lõhnaga hüatsint

Hüatsindi (*Hyacinthus*) perekonnas on vaid kolm liiki taimi. Kõige tuntum idahüatsint, teised on vähetuntud kaspia hüatsint ja Litvinovi hüatsint. Hüatsint on üsna talvekindel, kuid vajab tugevate õisikupungade moodustamiseks suvist soojust.

Jaapani rahvuspuu – kirsipuu

Kirsipuu sümboliseerib Jaapanis elu kaduvust. Jaapani rahvuspuu on peensaagjas kirsipuu (*Prunus serrulata*), kuid meil on see talveõrn. Talvekindlam on roosade lihtõitega sahalini kirsipuu (*Prunus sargentii*). Sakuraks kutsutakse paljusid kirsipuu sorte ja liike. Kirsipuid on valgete, roosade ja punakate õitega liht- ja täidisõielisi sorte. Täidisõielised sordid enamasti kirsse ei moodusta. Eestis on just nüüd jaapani kirsipuude õitsemise aeg.

Sibulataimed kevadine õieparaad

Eestis levinumad sibullilled on tulp ja nartsiss, millest suuremat hoolt vajab esimene.

Kõige tuntumad kevadel õitsevad sibulataimed on tulbid, nartsissid ja hüatsindid. Tulbi (*Tulipa*) perekonda kuulub 100 liiki taimi liilia-liste (*Liliaceae*) sugukonnast. Looduslikult kasvavad tulbid Kesk- ja Ida-Aasias, Euroopas ja Põhja-Aafrikas. Tulbisorte on väga palju ja need jaotatakse 15 sordirühma. Tuntumad on varased lihtõielised, triumftulbid, darvinhübriid-tulbid, narmasservalised tulbid, lõhestunud õiekattelehtedega papagoitulbid, liiliaõielised tulbid ja tädisõielised tulbid. Uuemad on roheliseõielised tulbid, mitmeõielised tulbid ja kollase- või valgeservaliste lehtedega sordid. Kõige varem alustavad õitsemist triibuliste lehtedega Kaufmanni ja Greigi tulbid ja ühtlaselt sinakasroheliste lehtedega Fosteri tulpide sordid.

Ilu jätkub kaheks kuuks

Kui valida kasvatamiseks erinevaid sorte, saame tulbiilu nautida peaaegu kaks kuud. Tähele tuleb panna, et kevadel põuaga vajavad tulbid kastmist ja paar korda kuni õitsemiseni ka täisvæetisega väetamist. Tulp võib ühel ja

samal kasvukohal kasvada paar aastat. Uuemad sordid on enamasti nõudlikumad ja nende sibulad vajavad ülesvõtmist igal aastal. Tulp on väga tundlik juurte häirimise vastu ja õitsevat või juba kasvavat taimet ümber istutada on võrdlemisi riskantne.

Tulbisibulate sobiv istutus-aeg on septembris. Istutada võib istutuskorvidega, peenrasse vaku või ühtlase kogumikuna. Sibulate vahekaugu-

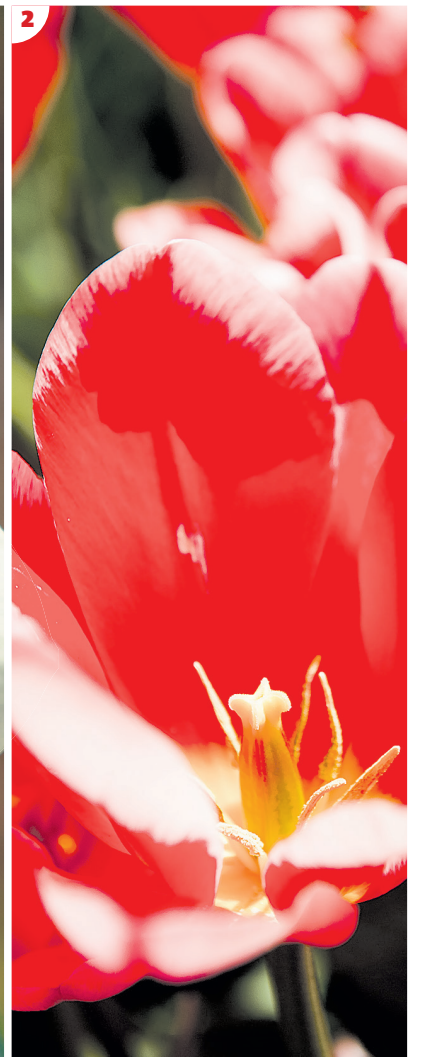
Uued tulbisordid on nõudlikumad ja nende sibulad tuleb üles võtta igal aastal.

seks tuleks jätta 10 cm ja istutussügavuseks kolmekordne sibula kõrgus. Tulbile meeldib päikeseküllane viljakas, kuid vett hästi läbilaskev muld. Istutusalele võib lisada musta mulda või komposti, vältima peab aga värsket sõnnikut, mida tulp ei talu. Tulbisibulate ülesvõtuks on aeg küps juulis, kui kogu maapealne osa on kuivanud.

Nartsisse (*Narcissus*) on

tulpidest palju vähem, vaid 27 liiki. Peaaegu kõik nartsissid kasvavad looduslikult Euroopas. Vaid mõne liigi levila ulatub Põhja-Aafrikasse Marokosse. See-eest on nartsissi perekonnas mõned sügisel õitsevad liigid. Nartsissid on tulpidest palju talveõrnemad, kuid pikemaajalise sibulaga taimed. Tulbist erinevalt ei kasvata nartsiss igal aastal uut sibulat. Nartsiss vajab tulpiga võrreldes niiskemat ja viljakamat mulda ning õitseb rikkalikult ka poolvarjulises paigas. Nartsissisibulad võivad samal kasvukohal kasvada neli kuni viis aastat. Siis on kogumik nii tihedaks kasvanud ja pinnasest toitained otsakorral, et taim ei õitse enam üldse või õitseb vähe.

Nartsissisibulate istutamiseks on parim aeg augustis, sest nartsiss vajab juurdamiseks kõrgemat mullatemperatuuri. Mida hiljem nartsissid istutame, seda hiljem taimed õitsevad. Nartsiss vajab samuti põuaga kastmist ja paar korda kevadel kuni õitsemiseni väetamist. ●

-1- Lõhestunud lisakrooniga nartsiss „Tricollet“ **-2-** Fosteri tulp „Pirand“

Fotod: Vallo Kruuser

Suures valikus soodsaid suvelille- ja köögiviljataimi

Kadaka Aiandi AS,
Kadaka tee 1 Tallinn (Mustamäel)
E - L 9-17, P suletud
Info tel. 6 599 300, www.kadakaaiand.ee

Aia- ja Lillepäevad
Jänedal 25.-26.05.2013

Rohkelt lilli, istikuid, ilu- ja viljapuid
Konsultatsioonid, käsitööküla
Palju ehedat toitu, turukaupa suures valikus
Aiatehnikat ja tarvikuid
Murutraktorite ralli Eesti MV etapp
Saalihoki turniir
Meeleolu loovad
Ullar Jörberg ning taidlejad

**25.05 MUSTA TÄKU TALLIS:
IVO LINNA ja ROCK-HOTEL**

27.-28.07 Eesti Talupäevad
14.09 Jänedal Sõgislaid

Ühtikpilet 2,50
Pensionäri optlane 1,50
Lapsed kuni 7a tasuta
Sõnnikpilet 7,-

www.janedaturism.ee tel 384 9750 info@janedaturism.ee